

Neuromoninaisuuden huomioiminen lukio-opetuksen arjessa

Helsinki

Materiaalin rakenne ja tekijöiden terveiset

Tämä materiaali on tuotettu Opetushallituksen rahoittamassa lukion oppimisen tuen hankkeessa monialaisessa työryhmässä lukuvuoden 2024-2025 aikana. Materiaali on osa oppimisen tuen uudistuksen toteuttamista. Materiaalin tavoitteena on auttaa lukioiden aineenopettajia tukemaan erilaisten oppijoiden kokonaisvaltaista hyvinvointia ja oppimista.

Materiaalissa esiin nostetut teemat, kuten vuorovaikutus, vertaissuhteet ja opetuksen selkeiden käytänteiden kehittäminen tukevat kaikkien opiskelijoiden oppimista, mutta hyödyttävät erityisen paljon neurokirjon nuoria.

Materiaali on koottu viiden eri alustusvideon ympärille ja niiden sisältö on kuvattu lyhyesti [dialla 3](#).

Esimerkkejä materiaalin hyödyntämiseen löytyy [dioilta 89-92](#).

Oivalluksia ja hyvää keskustelua!

Terveisin,

Teija Ekholm, kuraattori; Sanna Kattelus-Mäkisalo, projektisuunnittelija;

Arja Kuisma, erityisopettaja; Kati Leinonen, erityisopettaja;

Maria Mattsson, psykologi; Saila Sutela, psykologi ja Elina Viljavuori, asiantuntija

Alustusvideot ja materiaali – monenlaisten oppijoiden huomioiminen

Alustusvideo	Materiaalin sisältö
Neuromoninaisuus aineenopettajan työssä Dia 5	<ul style="list-style-type: none">• Neuromoninaisuus• Opettajan merkitys oppimiseen ja hyvinvointiin<ul style="list-style-type: none">• SchoolWell-tutkimus• Turvallisen ryhmätilanteen tukeminen• Oppilaitoksen sisäinen monialainen yhteistyö• Nepsy-valmentajat lukiossa• Toimintakortteja opettajille
Lukiolaisten ajatuksia aineenopettajille Dia 29	<ul style="list-style-type: none">• Oppimisen tuen uudistus ja saavutettavuus• Vertaissuhteiden merkitys• Oppilaitokseen ja opintoihin kiinnittyminen• Toimintakortteja opiskelijoille• Vinkkejä ryhmätykseen
Neuropsykologinen näkökulma Dia 47	<ul style="list-style-type: none">• Aivoystävällinen tuntisuunnitelma• Aistiystävällinen oppimisympäristö• Aivoystävällinen arviointi ja tunnesäätelyn tukeminen
Verkostoyhteistyön ja huoltajayhteistyön merkitys Dia 63	<ul style="list-style-type: none">• Verkostoyhteistyö• Huoltajayhteistyö• Tapausesimerkkejä työskentelyn tueksi
Kokemusasiantuntijoiden ajatuksia aineenopettajille Dia 78	<ul style="list-style-type: none">• Opiskelukykymalli• Kokonaisvaltainen hyvinvointi; HYVÄ-malli• Luontevahvuudet ja hyvän huomaaminen• Liikkumisen hyödyt ja LMI -malli
Liitteet dia 88 ja toivon pedagogiikka dia 94	<i>Toivon pedagogiikka on taustalla sekä oppimisen tuen lakiuudistuksessa että tämän materiaalin sisällössä</i>

Osa 1

Neuromoninaisuus luokassa

Tavoitteena on auttaa tunnistamaan, mitä neuromoninaisuudella tarkoitetaan ja miten se voi näkyä luokassa.

Materiaalin tavoitteena on lisäksi jakaa neurokirjon näkökulmasta hyväksi havaittuja opetus- ja monialaisen yhteistyön käytänteitä.

Vinkkejä, esimerkkejä ja materiaaleja opetuksen tueksi

- Yhteisopetus ja pedagoginen keskustelu - rakenne (erityisopettaja ja aineenopettaja) [diat 21-22](#)
- Toimintakortit opettajalle [diat 23-27](#)

Apukysymykset alustusvideon käsittelyyn [dia 6](#)

Alustusvideo [neuromoninaisuus aineenopettajan työssä](#)

Ajankohtaiset linkit (fasilitoija voi lisätä)

Esimerkiksi

- ADHD-liitto: [Aikuisen arki toimimaan](#)
- Neuromoninaisuutta tukemassa – [Työkaluja nepsy-ystävällisen kouluympäristön kehittämiseen](#)
- Autismiliitto: [Autismi eri elämänvaiheissa](#)

Tietoa

- Neuromoninaisuus [diat 7-11](#)
- Opettajan merkitys oppimiseen ja hyvinvointiin [diat 12-14](#)
 - SchoolWell-tutkimus [dia 15](#)
- Turvallisen ryhmätilanteen tukeminen [diat 16-17](#)
- Oppilaitoksen sisäinen monialainen yhteistyö [dia 18](#)
- Neuropsykiatriset valmentajat lukiossa [dia 19](#)
- Erityisopettaja aineenopettajan tukena [dia 20](#)

Apukysymykset alustusvideon käsittelyyn

- Miten neuromoninaisuus näkyy luokkahuoneessasi?
- Miten tunnistat ja huomioit opiskelijoiden erilaiset taidot ja tarpeet?
- Mitä struktuuri tarkoittaa omassa opetuksessasi?
- Miten huomioit opiskelijan onnistumisen ja kannustat opiskelussa?
- Keneltä voit saada tukea opiskelijoiden tukemiseen?

Neuromoninaisuus

- **Kenenkään aivot eivät ole täysin samanlaisia keskenään**, ei ole olemassa keskimääräisiä aivoja – tietystä miehestä kaikissa ihmisissä on neuromoninaisuutta
- **Neuroepätyypillisuus on aina suhteessa ympäristöön**; ennen nykyaikaa ADHD-henkilö olisi voinut olla esim. loistava metsästäjä eikä ongelmia toiminnassa olisi välttämättä ollut.
- **Nyky-yhteiskunnan vaatimukset voivat kuitenkin aiheuttaa ongelmia**: siirtyminen nopeasti paikasta toiseen, keskittyminen ja sopeutuminen uusiin tilanteisiin.
- **Nykyään puhutaan myös hankinnaisesta keskittymisvaikeudesta eli ADT:sta**. Siihen voivat johtaa esimerkiksi arjen kiireisyys, opiskelun tai työn vaatimukset sekä runsas äylaitteiden käyttö. ADT ei ole lääketieteellinen diagnoosi.
- Neuroepätyypilliset erottuvat muista yleensä siksi, koska aivot ja hermosto toimivat eri tavalla kuin ympäristö odottaa.

Neuromoninaisuus – termit ja käsitteet

Neurotyypilliset

- Ihmisen aivorakenne ja hermosto ovat tyypillisesti kehittyneitä
- Ihmisen toiminnassa ei yleensä ole suurta poikkeavuutta tilanteesta toiseen

- Piirteitä on lähes kaikilla ja ne eivät aiheuta haasteita tai diagnostiset kriteerit eivät täyty
- **ADT** hankinnainen keskittymisvaikeus

Neuroepätyypilliset

- Poikkeamia aivojen toiminnassa ja hermostossa
- Kehityksellisiä ja synnynnäisiä ominaisuuksia ja oireyhtymiä

ADHD, autismin kirjo, erityiset tai laaja-alaiset oppimisvaikeudet, lukivaikeudet, Tourette, skitsofrenia, epilepsia

Neuromoninaisuus ja nuoruusikä

- Kaikkeen nuoruusikään liittyy kuohuntaa, mutta **neuroepätyypillisyydessä haasteita voi olla enemmän tai ne voivat näyttäytyä eri lailla.**
- Hormonaaliset, sosiaaliset ja aivojen kehitykseen liittyvät muutokset → **vaikeampi säädellä tunteita, motivaatiota ja stressiä.**
- **Sosiaaliset tarpeet:** yksilöllisyyden korostuminen vs. samankaltaisuus muiden kanssa.
- Kypsyminen nuoruusiässä voi olla hitaampaa joillakin osa-alueilla.
- **Ympäristö ja konteksti vaikuttavat neuroepätyypillisten hyvinvointiin,** tyypillisessä oppilaitosympäristössä vaikeudet voivat korostua.
- Tietoisuudella voidaan tukea neuroepätyypillisen opiskelijan tarpeita ja auttaa opiskelijaa jäsentämään vahvuuksiaan vaikeuksista huolimatta.

Miten neuromoninaisuus voi näkyä oppitunneilla?

- **Toiminnanohjauksen vaikeudet:** suunnittelu, aloittaminen, eteneminen tehtävissä
- **Keskittymiskyky:** levoton käytös tai toisaalta haaveilu
- **Ajanhallinta:** vaikea ennakoida, asiat jäävät viime tippaan, myöhästely
- **Uni- ja valverytmi:** vireystilan vaihtelut, yövalvominen, nukkumisvaikeudet
- **Työmuisti:** unohtelu, hitaus, automatisaation vaikeudet ("en taaskaan muista")
- **Tunteensäätely:** ahdistus, jännittäminen, kritiikin vastaanottaminen, toisten ihmisten ylitulkinta

Helsinki

**Herkkyys
stressille ja
tarve tuelle**

Neuroepätyypillisyyteen liittyviä vahvuuksia voivat olla esimerkiksi

- Hyvä muisti itseään kiinnostavissa asioissa
- Yksityiskohtien huomaaminen
- Vahva oikeudentaju
- Perusteellisuus
- Kiinnostuksen kohteet, joista tietää paljon
- Uskollisuus ystävyysuhteissa
- Idearikkaus
- Innostavuus
- Tehokkuus kun löytyy "oma juttu"
- Kyky keskittyä itseä kiinnostaviin asioihin intensiivisesti ja pitkäkestoisesti
- Eläinrakkaus
- Hyötyminen strukturista ja ohjauksesta

Opettajien merkitys oppimiseen ja hyvinvointiin

Opettajan ja opiskelijoiden väliseen vuorovaikutukseen kannattaa panostaa → hyvinvointi sekä pahoinvointi “tarttuvat” sosio-pedagogisessa vuorovaikutuksessa sekä opiskelijoiden välillä että opettajan ja opiskelijoiden välillä ja opettajien välillä.

Esimerkkejä:

- Yhdessä tutkimuksessa opettajan antama tuki oli yhteydessä opiskelijoiden opiskeluun ja yleiseen tyytyväisyyteen elämään.
- Toisessa tutkimuksessa havaittiin, että kuulumisen tunne on vahvempi erityisesti niillä opiskelijoilla, jotka pitävät suhdettaan opettajiin hyvinä ja jotka uskovat, että opettajat
 - ✓ välittävät
 - ✓ ovat empaattisia ja reiluja
 - ✓ auttavat selvittämään ongelmia.

Oppimisen ja hyvinvoinnin suhde on vastavuoroinen

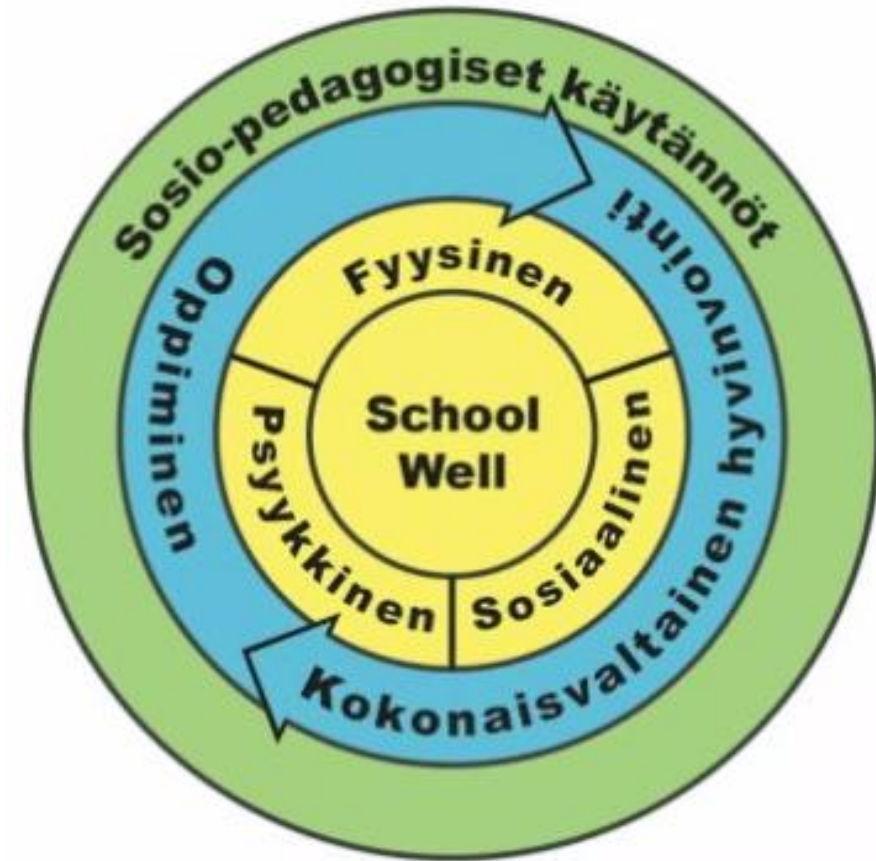
- Hyvinvointi tukee oppimista
- Pedagogiset ratkaisut, jotka edistävät opiskelijoiden laadukasta oppimista, edistävät myös heidän hyvinvointiaan

Lähde: SchooWell, YOUNG-ohjelman tietokooste 2025

Oppimisen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin suhde on vastavuoroinen

1. Pedagogiset ratkaisut, jotka edistävät opiskelijoiden oppimista, edistävät myös heidän hyvinvointiaan.
2. Hyvinvointi tukee oppimista, ja hyvinvointia tukevia ajattelu- ja toimintamalleja voidaan oppia.

Toimivimmat hyvinvoinnin tukemisen keinot

Vuorovaikutuksen laatu

Sosioemotionaaliset taidot ja kuuluminen, vertaissuhteet, opettaja-opiskelijasuhte

Tauot ja fyysisen aktiivisuuden lisääminen

Opiskelutaidot sekä osallistava ja aktivoiva opetus

Keskittymisen ja rauhoittumisen taidot

SchoolWell-tutkimus

Kun tarkastelemme hyvinvointia koulussa, meidän on lähdettävä siitä, että

1. Opiskelija tulee kouluun tuoden mukanaan koko elämänsä, sen haasteet ja voimavarat ja hyvinvointi koostuu monista elämän eri osa-alueista.
2. Koulu on pedagoginen paikka, jossa on tarkoitus oppia ja opettajien ydiosaaminen liittyy pedagogiikkaan, oppimisen mahdollistamiseen ja tukemiseen. Oppiminen voi paitsi edistää ja tukea hyvinvointia – se voi myös heikentää sitä.
3. Koulu on myös intensiivisen vuorovaikutuksen paikka, jossa hyvinvointi tarttuu. Parhaimmillaan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen tarkoittaa myös opettajien työhyvinvoinnin tukemista.

Turvallinen tila ja arvostava kohtaaminen

Sosioemotionaalisen ja fyysisen turvallisuuden, kuulumisen tunteen ja **positiivisen vuorovaikutuksen rakentaminen...**

Enemmän/parempaa

Oppimistuloksia ja oppimismotivaatiota
Psykososiaalista hyvinvointia
Onnellisuutta
Itsetuntoa
Prososiaalista käyttäytymistä
Psyykkistä toimintakykyä

Vähemmän

Mielenterveysongelmia
Kiusaamista
Riskikäyttäytymistä kuten päihteidenkäyttöä, vandalismia ja aggressiivisuutta
Ahdistusta
Masennusta

Arvostava kohtaaminen on kunnioittavaa, kuuntelevaa ja hyväksyvää läsnäoloa – kaikessa vuorovaikutuksessa

Hyvän huomaaminen jokaisessa ihmisessä auttaa arvostavassa kohtaamisessa

Opettajilla, rehtoreilla ja oppilaitosten muulla henkilökunnalla on merkittävä rooli arvostavan kohtaamisen **mallintamisessa opiskelijoille**

Turvallisen yhteisön pelisäännöt

Katso turvallisen yhteisön pelisääntöjen ThingLink [täältä](#).

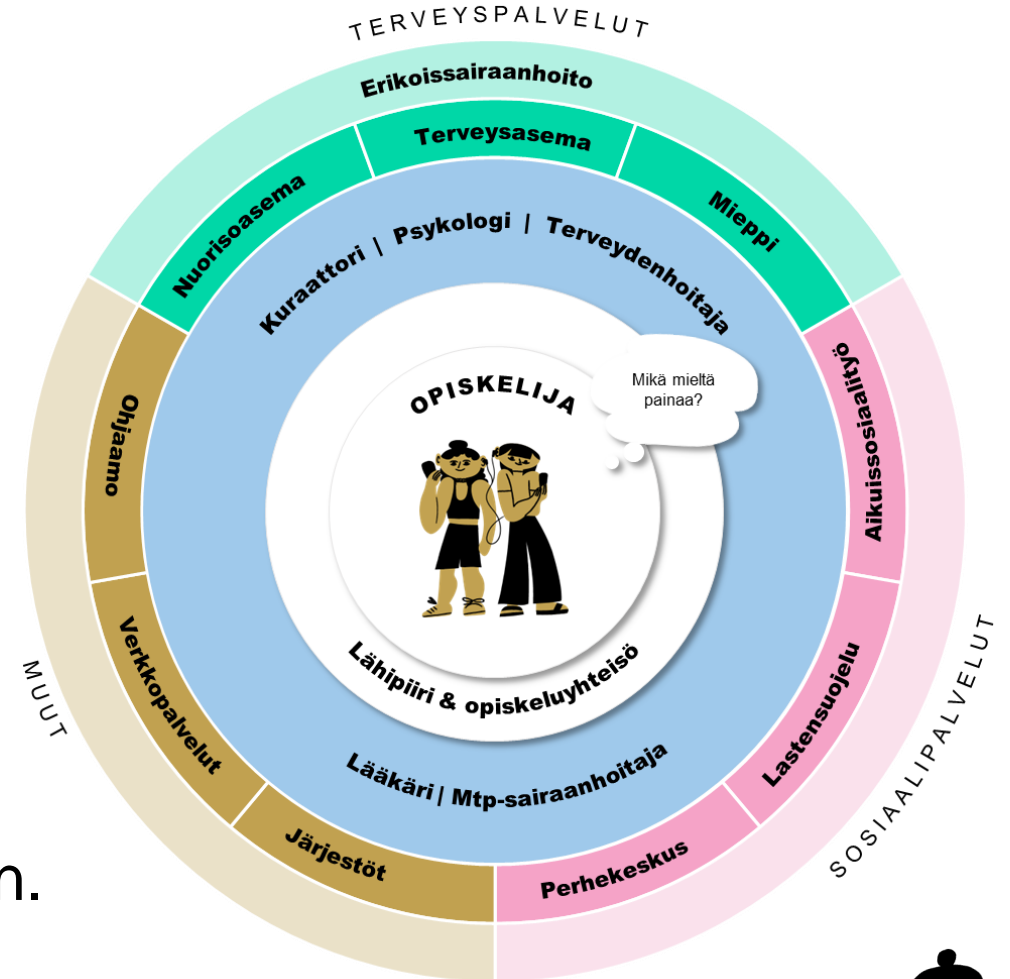
- Opettaja...
 - käy läpi yhdessä ryhmän kanssa lukion yhteiset toimintatavat,
 - puuttuu epäasialliseen käytökseen luokkatilanteessa,
 - rohkaisee osallistumiseen: luo tilaa erilaisille äänille ja näkökulmille,
 - luo turvallista vuorovaikutusta: käyttää itse kunnioittavaa, selkeää ja myötätuntoista kieltä, sekä
 - huomioi erilaiset oppijat: eriyttää opetusta ja suosii monipuolisia oppimisen tapoja

Miten turvallisuus vaikuttaa oppimiseen?

- Motivaatio ja sitoutuminen lisääntyvät, kun opiskelija uskaltaa osallistua
- Sosiaalinen turvallisuus lisää yhteenkuuluvuutta ja edesauttaa oppimiskulttuuria
- Virheiden tekeminen on sallittua, mikä edistää syvällisempää oppimista
- Opiskelijan kognitiivista kapasiteettia vapautuu, parantaa ajatteluntaitoja ja muistia

Monialainen yhteistyö

- Muista pyytää rohkeasti apua itseäsi pohdituttavissa kysymyksissä
 - erityisopettajalta,
 - opiskeluhuollon työntekijöiltä ja
 - kollegoilta.
- Tarvittaessa kannattaa järjestää monialainen tapaaminen.
- Voit konsultoida nimettömästi, nimellä konsultointiin tarvitset opiskelijan luvan.
- [Linkki](#) opiskeluhuollon palveluiden kuvaukseen.
- Lukioissa työskentelevät koulutetut nepsyvalmentajat ([dia 19](#))

Neuropsykiatriset valmentajat lukiossa

- Helsingin kaupungin oppilaitoksissa on koulutettuja neuropsykiatriset valmentajat (ratkaisukeskeinen neuropsykiatrinen valmentaja, 30 op, erityisopettajia ja kuraattoreita).
- Neuropsykiatriset valmentajien osaamista voi hyödyntää esimerkiksi
 - Konsultoimalla (havainnot ja huoli opiskelijan käytöksestä, opintojen etenemisestä, keskittymisestä....)
 - Tukitoimien suunnittelua yhteistyössä
 - Oppitunneilla yhteisopettajuutena (erityisopettaja/kuraattori, teemoitetut oppitunnit)
 - Henkilöstökokouksissa (tiedon lisääminen)
 - Huoltajien illoissa (tiedon lisääminen huoltajille, vinkit nuoren tukemiseen kotona)
 - Aineryhmätapaamisissa (erityisopettaja)
- Lista koulutetuista neuropsykiatrisista valmentajista [dialla 95](#).

Erityisopettaja aineenopettajan tukena

- Lukion oppimisen tuen hankkeessa lukuvuonna 2024-2025 kehitettiin erityisopettajan ja aineenopettajan yhteistyön muotoja. Hankkeessa syntyi *Yhteisopetus – tukea oppimiseen* tukimateriaali yhteistyön aloittamiseen ja kehittämiseen.
- Erityisopettajat voivat toimia aineenopettajille pedagogisena apuna tuen järjestämisen suunnittelussa ja toteutuksessa. Hankkeessa tuotettu materiaali *Strukturoidut pedagogiset keskustelut* voidaan toteuttaa erityisopettajan vetäminä. Materiaali toimii myös aineenopettajalle opetuksen suunnittelun ja toteutuksen tsekkauslistana.

Strukturoitu pedagoginen keskustelu

Linkki materiaaliin [täältä!](#)

KYSYMYKSET KESKUSTELUUN

Ehdotuksia kysymyksiksi, joita voi käyttää aineenopettajan ja erityisopettajan pedagogisen keskustelun pohjana.

KESKUSTELU 1 (yksiökeskustelu n. 30-45 min. esim. syksyllä)

- o Mitkä ovat sinulle tärkeimmät asiat, kun lähdet suunnittelemaan opintojaksoa?
- o Mitkä ovat mielestäsi parhaimmat keskittymistä tukevat keinot oppitunnilla?
- o Mitkä ovat mielestäsi parhaita keinoja aktivoida opiskelija/opiskelijaryhmää? (vastaaminen, osallistuminen, tehtävien tekeminen)
- o Millaisia opiskelutekniikoita on hyötyä omassa oppiaineessasi?
- o Onko sinulla kokemuksia yhteisopetuksesta tuen muotona? Millaisia ajatuksia yhteisopettajuus herättää?
- o Mitä opettamiseen/oppimiseen liittyvästä teemasta haluaisit keskustella tai kysyä neuvoja? Mitä haluat opetuksessasi kehittää?

KESKUSTELU 2 (pareittain/ryhmissä n. 30-45 min. esim. keväällä)

- o Millaisia ajatuksia heräsi ensimmäisen keskustelumme jälkeen?
- o Oletko kokeillut jotain uutta opetuksessa liittyen aiempaan keskusteluun?
- o Jos olet kokeillut jotain uutta, mikä on toiminut hyvin ja mikä vähemmän hyvin?
- o Onko jotain, mitä haluaisit jatkossakin kehittää opetuksesi liittyen?
- o Onko jotain muuta, mitä haluaisit keskustella erityisopettajan kanssa tai kertoa?

OPINTOJAKSON SUUNNITTELU

- o Tarkista opintojakson osallistujalistasta tukea tarvitsevat opiskelijat.
- o Laadi istumajärjestys opintojaksolle. Luo turvallisuutta, työrauhaa ja mahdollistaa toivotun sosiaalisuuden jälkeeseen.
- o Selkeät ohjeet tunnitteihin/palautettaviin/arvosteltaviin tehtäviin, opintojakson arviointiin ja koeaikaan.
- o Erilaiset tavat suorittaa opintojakso esim. tavoitteet eri arvosanoille 5-6, 7-8, 9-10. Mitä vaaditaan? Kannustus seuraavalle tasolle. Varaus aikaa ohjeistukseen.
- o Pohdi vaihtoehtoisia arviointitapoja, miten opiskelija voi näyttää osaamisensa.
- o Valmistaudu ennen oppituntia: oppimateriaali (pohdi vaihtoehtoiset tavat oppia kuten videot, digi-/fyysinen kirja ja oppimateriaalin määrä), oppitunnin rakenne: mitä odotetaan opittavan (tunnin rakenne ja tavoitteet esim. kaksi tärkeintä asiaa, jotka tulisi tunnin aikana ymmärtää).
- o Aseta realistiset tavoitteet oppitunnin tehtäville - onko aikaa saada työ valmiiksi?

Oppimisympäristön suunnittelu

- o Määntä mitä viestintäkanavia opintojakson aikana käytetään. Ei liikaa seurattavia foorumeita.
- o Tarjoa selkeä rakenne digiympäristössä opintomateriaalin sijainnille ja saatavuudelle.
- o Otsikointi ja tiedostojen nimeäminen ovat tärkeitä löydettävyyden kannalta. Nimeä pakolliset työt selkeästi.
- o Palautusaika tehtäville digiympäristössä viimeistään 22.00 (oletus ohjelmistoissa keskiyö).
- o Opintojakson ohjeistus kirjallisesti digiympäristöön. Toistetaan opintojakson edetessä ja tärkeiden päivämäärien lähestyessä.
- o Mitä opetusdiasia näyttävät? Miten tunnin keskeisimmät asiat löytyvät oppimateriaalista? Varmista, että opetusmateriaalin ulkoasu on selkeä esim. värin käyttö korostamaan muistintapojia.
- o Suunnittele oppituntin sopivaa vaihtelua keskittymisen ylläpitämiseksi (teoria, keskustelut, tehtävät, video, podcast, ryhmätyö, esitelmä, lukeminen).
- o Määrittele puhelimen / tietokoneen käyttö (missä, milloin, miten - selkeät säännöt opintojakson aikana).

OPINTOJAKSON JA TYÖSKENTELYN ALUKSI

- o Käytä aikaa opetusmateriaalin esittelyyn, sen sisältöön ja käyttöön. Miten materiaali on jäsenneilty ja mistä eri asiat löytyvät? Mitkä ovat opintojakson toimintatavat?
- o Kerro ja näytä tunnin kulku selkeästi tunnin aluksi. Näin opiskelija tietää kuinka kauan ja mihin tulee keskittyä (esim. teoriaosuus, tauko ja mitä työmuotoja käytetään).
- o Aloita oppitunti lyhyellä kertauksella (suuntaa huomio aiheeseen ja auta opiskelijoita palauttamaan tietoa mieleen).
- o Kerro tunnin aluksi opiskelijalle, milloin avataan tietokone. Suosi vihkoja.
- o Kirjoita taululle kysymykset/teemat, jotka opiskelijan tulisi ymmärtää teoriaosuuden aikana - suuntaa keskittymistä.
- o Tarkista kohtehtävät (voi vaikuttaa opiskelijan motivaatioon).

TYÖSKENTELYN AIKANA

- o Määrittele selkeästi toimintatavat ja odotukset annetuille tehtäville (milloin aloitetaan, kuinka kauan ja mitä tehdään, mikä on sallittua).
- o Älä anna liikaa ohjeita kerällä - ja anna ohjeet myös kirjallisesti.
- o Käy tehtävät huolellisesti läpi; älä oletta, että kaikki tiedot ja sanat ovat itsestään selvää. Selitä käsitteet (suullisesti, tarjoa valmiita sanastoja).
- o Määritä kirjallisten tehtävien rajat (esim. enimmäis- ja vähimmäisnämääriä, hakukoneiden ja tekoälyn käyttö).
- o Liiku luokassa - rauhoittaa luokkaa, opettaja ei tunnu niin etäältä ja näet mitä luokassa tapahtuu. Voi helpottaa opiskelijaa vastaamaan ja kommentoimaan.
- o Opiskelija kirjoittaa ajatuksia/kysymyksiä teoriaosuuden aikana, jotka ovat epäselviä/haluaa tietää lisää - vähentää mahdollisia keskeytyksiä.
- o Kerro opiskelijalle, milloin tulisi tehdä muistintapojia - aktivoi opiskelijaa. Voit käyttää värejä - esim. sininen tarkoittaa muistintapojien tekemistä. Anna riittävästi aikaa kirjoittamiseen. Ei kuuntele ja kirjoittamista samanaikaisesti.
- o Ohjaa ja muistuta opiskelijaa tekemään muistintapojia teoriaosuudesta esim. kuvat, tärkeät sanat tai mind map - keskittymiseen pysyy yllä ja aktivoi opiskelijaa. Anna malli muistintapoteknikoihin.
- o Tue ryhmätyötä (tee ryhmäko, anna lista ryhmässä jaettava tehtävistä).
- o Pohdi ryhmä- / parijon vaikutus työrauhaan. Mikä on ryhmätöiden tarkoitus, milloin ne ovat hyödyllisiä ja kenelle? Käytä esim. pariöskentelyä tehtävien ratkaisussa.
- o Mallit projekteille ja tehtäville kuten esseille, luku- ja kirjoitustaidolle. Näytä / jaa mallisuunnitelma.
- o Pohdi miten tehtävä jaetaan osiin - työn suunnittelu ja mallin näyttäminen. Yksi asia kerrallaan. Aseta selkeät vältävöitteet ja määräajat.
- o Lyhyet työajaksot, kokeile ryhmän kanssa esim. pomodoro-tekniikka (taululle kello)
- o Mitä tehdään ja kuinka kauan? Nopeille etukäteen tiedossa lähtehtävivaihtoehdot.
- o Pyydä opiskelijaa kertomaan ääneen, mitä hän aikoo tehdä (osa suunnitteluprosessia ja asian ymmärtämistä).
- o Ohjaa opiskelijaa digitaalisten oppimateriaalien käytössä esim. hakutoiminto Ctrl+F, teksti puheeksi -toiminto ja käännös omalle äidinkiellelle.

TYÖSKENTELYN LOPUKSI

- o Tunnin kysymyksiin ja teemoihin palaaminen tunnin lopuksi. Lyhyt käytyä.
- o Voisiko jokaisella tunnilla jakaa mahdollisen koekysymyksen?
- o Muistuta opiskelijaa tulevista tärkeistä päivämääristä (tehtävien palautukset) - kalenterin käyttö.
- o Valmistautuminen seuraavaan oppituntin. Ohjaa valmistautumaan esim. lukutehtävä oppikirjasta, ennakoivat lyhyet tehtävät tai videot uudesta aiheesta.
- o Opintopäiväkirja, osa opiskeluteknikkaa. Pyydä opiskelijoita kirjaamaan lyhyesti, mitä he oppivat tunnilla - tukee muistia ja keskittymistä.
- o Jää hetkeksi tunnin jälkeen (opiskelijan on helpompaa keskustella opettajan kanssa ja kysyä epäselviä asioita).
- o Kehu! Kehuminen myös aiemmista tunteista - silloin työskentelitte hyvin! Hyvä merkinnät Wilmassa.
- o Miten ohjaan opiskelijan valmistautumista kokeeseen/ylöppilaskirjoitukseen? Lukusuunnitelma, tärkeät osa-alueet, vaihtoehtoja lukeamisen tueksi (videot, podcast, vanhat ylioppilastehtävät, maksulliset palvelut).
- o Anna opiskelijalle mahdollisuus tehdä puuttuvat opintojakson suoritukset loppukokeen yhteydessä.

Kokeen aikana

- o Anna palauttaa koe vasta sovitun ajan kuluttua.
- o Kokeeseen voi laittaa herätteleviä kysymyksiä, jotka ohjaavat vastausprosessia - opiskelija pääsee vauhtiin ja oppi vastaustekniikkaa. Erityisesti ensimmäiset opintoajaksot.
- o Muistuta opiskelijaa korvatulppien käytöstä kokeen aikana ja musikin/taustamusiikin käytöstä Abitti-ympäristössä.

Mahdollisia koemuotoja

- o Muistintapojen teko kokeeseen etukäteen oppitunnilla, koekysymykset/käsitteet (tai osa niistä) annetaan etukäteen, joista osa valitaan kokeeseen (voidaan suunnata tärkeimpiin asioihin keskittymistä), pari-/ryhmäko, ryhmäkeskustelu annetusta aiheesta, useampi koe opintojakson aikana (koealueen pilkkominen osiin), supistettu koealue, jolla voidaan saavuttaa tietty arvosana (vähimmäistaso), erilaiset osat kokeessa eri arvosanoille.

Kati Leinonen ja Bo-Håkan Söderholm, 2025

Helsinki

Tämä materiaali tarjoaa erityisopettajalle ja aineenopettajalle vinkkejä yhteisopetuksen käynnistämiseen sekä sen toteuttamiseen.

Esimerkkejä yhteisopetuksesta

Yhteisopetus tarjoaa mahdollisuuden hyödyntää erityisopettajan asiantuntemusta. Erityisopettajan työpanos voi olla monipuolista, ja hänen tehtävänsä voivat koostua ryhmän tarkkailusta yksittäisen opiskelijan tukemiseen tai avustamiseen opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Yhteisopetuksen aloittamista voi lähestyä luontevasti vieraillemalla aineenopettajan oppitunneilla ja havainnoimalla yhteistyön mahdollisuuksia.

Erityisopettaja voi esimerkiksi:

- Tarkkailla ryhmää tai yksittäistä opiskelijaa oppitunnin aikana (osallistuu tutustukseen opiskelijan, ryhmän ja oppiaineeseen).
- Sopia työyhteisössä, että voi "limestyä paikalle" tutustukseen uusin opiskelijoin ja on mukana hetken aikaa tai koko oppitunnin ajan (tekee itsensä näkyväksi).
- Olla mukana vain tietyillä oppitunneilla sopimuksen mukaan (esim. kirjoitusprosessi, projektiyöt, ryhmätyöt, kokeen suorittaminen, opetuksen eriyttäminen).
- Ohjata ryhmätillanetta, kun aineenopettaja antaa palautetta opiskelijalle / piennryhmälle toisessa tilassa esimerkiksi äidinkielen kirjoitusprosessista tai ryhmätyöstä.
- Auttaa ryhmätöissä ja projektitöissä.
- Opettaa opiskelutekniikoita tai tukea opettajaa opiskelutekniikoiden käytössä.
- Työskennellä opiskelijoiden kanssa pienemmässä ryhmässä eri tilassa teoriaopetuksen jälkeen.
- Työskennellä yksittäisen opiskelijan kanssa saman teeman parissa eri tilassa.
- Tukea luokkaa, yksittäistä opiskelijaa/pientä ryhmää tehtävien teossa ja keskittymisen tukemisessa (esim. ennalta sovitun, opiskelija / opiskelijat tai luokkatilanteen tarpeen mukaan) – toiminnanohjauksen tuki.
- Varmistaa, että opiskelija saa mahdollisimman paljon aikaa oppitunnin aikana.
- Tukea opiskelijaa työn aloittamisessa ja luoda opiskelurutiineja.
- Toistaa tai selkeyttää ohjeita.
- Ohjaa oppikirjan/digimateriaalin/käännösohjelmien käytössä.
- Auttaa eriyttävän materiaalin tekemisessä ja testaamisessa esim. tunnille mind map-pohja, jota opiskelijat täyttävät teoriaosuuden aikana, matematiikan tärkeiden kaavojen koonti.

Yhteisopetuksen hyödyt

Yhteisopetus tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksia oppimisen tukemiseen, opetuksen eriyttämiseen ja työrauhan parantamiseen luokkatilanteissa. Erityisopettajan ja aineenopettajan yhteistyö voi myös vahvistaa pedagogista keskustelua ja tukea opiskelijoiden oppimista.

Opiskelija

- Opiskelijat saavat nopeammin ja enemmän apua oppitunneilla kun paikalla on kaksi opettajaa. Tämä voi johtaa lisääntyneeseen läsnäoloon ja oppimiseen...
- Opiskelijan kynnys pyytää apua usein helpottuu, kun apua saa nopeammin.
- Erityisopettaja voi kysyä opetuksen aikana aineenopettajalta opiskelijoiden puolesta kysymyksiä, joidenka hän huomaa olevan opiskelijoille epäselviä (asettuu opiskelijan asemaan). Monet opiskelijat eivät uskalla kysyä ääneen luokkatilanteessa epäselviä asioita.
- Opiskelijan on helpompi ottaa käyttöön erityisopettajan yksilötapaamisilla opittuja menetelmiä, kun erityisopettaja tukee prosessia myös luokkatilanteessa.
- Opiskelija saa useammin palautetta ja kannustusta työskentelystä.
- Opiskelijan on helpompi ottaa yhteyttä erityisopettajaan muissa tilanteissa, kun erityisopettaja on jo oppitunneilta entuudestaan tuttu.
- Varhainen tuki opiskelijalle voi vähentää myöhempää tarvetta muille tukijärjestelyille aineenopettajan, ryhmänohjaajan ja erityisopettajan osalta.

Erityisopettaja

- Tuki oppitunneilla tavoittaa useampia opiskelijoita, ja yksilöllisten tapaamisten tarve erityisopettajan kanssa voi vähentyä.
- Erityisopettaja tekee havaintoja myös muista opiskelijoista, jotka voivat tarvita tukea opintoihin.
- Erityisopettaja saa tietoa opiskelutavien aineiden sisällöistä, joita voi hyödyntää yksilötapaamisissa ja muilla vastaavilla opintojaksoilla.
- Erityisopettaja saa paremman käsityksen aineenopettajan työstä ja opetuksessa käytettävistä menetelmistä → helpottaa yksittäisten opiskelijoiden tukemista myöhemmissä yksilötapaamisissa.
- Saa tietoa siltä miten opiskelijat opiskelevat ja voi antaa aineenopettajan kanssa opiskelutekniikoiden kehittämistä opettamista.

Aineenopettaja

- Työrauha usein paranee oppitunneilla, kun paikalla on kaksi opettajaa.
- Kaksi opettajaa mahdollistaa erilaisia työtapoja oppitunneilla.
- Yhteisopettajuus antaa aineenopettajalle mahdollisuuden käyttää enemmän aikaa ryhmän tai yksittäisten opiskelijoiden ohjaamiseen, tukemiseen tai havainnointiin.
- Mahdollistaa helpommin opetuksen eriyttämistä ylös- ja alaspiäin.
- Yhteisopettajuus voi parantaa opiskelijoiden oppimista ja tuloksia.
- Havainnoinnin ja yhteistyön pohjalta syntyy hyvä perusta jatkossa käytäville pedagogisille keskusteluille ja yhteistyölle erityisopettajan ja aineenopettajan välillä.
- Aineenopettaja ja erityisopettaja tukea toisiaan opiskelijan haasteiden ratkaisemisessa.
- Aineenopettajan antaman tukiovetuksen tarve voi vähentyä.
- Aineenopettaja voi saada etukäteen erityisopettajalta tärkeää tietoa opiskelijaryhmästä ja tarvittavasta tuesta.

Käytännön vinkkejä

Hyvä valmistelu ja avoin kommunikaatio aineenopettajan ja erityisopettajan välillä ovat avainasemassa yhteisopetuksen onnistumisessa.

Ennen yhteistyötä

- Kuka opettaja on halukas yhteistyöhön? Erityisopettaja voi ilmoittaa kollegoille olevansa kiinnostunut yhteisopetuksesta ja pyytää heiltä ottamaan yhteyttä yhteistyön sopimiseksi.
- Millä oppitunneilla on suurin hyöty ja vaikuttavuus yhteisopettajuuille?
- Erityisopettaja ilmoittaa, milloin hänellä on mahdollisuus yhteistyöhön.
- Aloita yhteistyö yhden opettajan kanssa pienessä mittakaavassa; jatka yhteistyötä seuraavana vuonna, jos kokemus on ollut hyödyllinen.
- Yhteisopetuksen voi perustaa johonkin oppilaitoksen ajankohtaiseen teemaan (esim. opiskelutaidot, keskittymisen parantaminen).
- Onko yhteisopetus osa opiskelijan suunniteltua tai toivottua tukimuotoa tuen suunnitelmassa?
- Voiko erityisopettaja vaikuttaa jollakin tavalla aineenopettajan asenteeseen/tarjota vaihtoehtoja siihen, että hän voisi olla valmis yhteisopetuksen toteuttamiseen?
- Erityisopettaja voi ilmoittaa opettajalle opintojaksoilla olevan useampi tukea tarvitseva opiskelija ja sen perusteella tulla oppitunneille mukaan
- Erityisopettaja voi kiertää aineryhmätapaamisissa kertomassa yhteisopettajuuden mahdollisuudesta ja hyvistä yhteistyökäytännöistä aineryhmässä.

Yhteistyön aikana

- Kerro opiskelijoille yhteisopetuksen tarkoitus yhteistyön alkaessa, jos kyseessä on ryhmämuotoinen tuki.
- Opettaja antaa henkilökohtaista palautetta opiskelijalle ja erityisopettaja työskentelee luokassa opiskelijoiden kanssa. Mahdollistaa paremmin henkilökohtaisen tuen ja ohjauksen.
- Pienemmässä ryhmässä erityisopettaja voi opettaa opiskelutekniikoita tai toimia mallina tekemällä esimerkiksi ajatuskarttoja yhdessä opiskelijoiden kanssa.
- Erityisopettaja voi auttaa kokeen suunnittelussa esim. kieli ja rakenne (jaettu tiedosto).
- Erityisopettaja voi antaa ideoita erilaisiin pedagogisiin järjestelyihin koetilanteissa/oppitunnin aikana (muistilpanot kokeeseen, etukäteen annetut koe kysymykset, ryhmäkokeet jne).

Yhteistyön jälkeen

- Opintojaksoalautteessa muista kysyä opiskelijoiden miellipidettä yhteisopettajuudesta ja sen tuomista hyödyistä.
- Kerro hyvistä yhteistyöstä omassa aineryhmässäsi. Tämä voi innostaa myös muita yhteistyöhön.
- Yhteistyö voi koskea toistuvaa vuosittaista opintojaksoa – suunnitelma voidaan rakentaa niin, että siihen voi aina palata ja kehittää edelleen.

Suullinen täydentäminen koetilanteessa:

- Erityisopettaja kirjaa opiskelijan suulliset vastaukset
- Opiskelija tutustuu ensin kokeeseen erityisopettajan kanssa; sen jälkeen aineenopettaja kuuntelee opiskelijan vastaukset ja kirjaa ne ylös.

Yhteistyön suunnittelun tueksi

- Mitä tavoitteita ja odotuksia on yhteistyölle?
- Minkälaisia ennakkotietoja erityisopettaja tarvitsee ryhmästä ja toimintatavoista? (Esim. tunteen kulku, tehtävien määräajat, vierailut, opiskeluympäristöön pääsy, oppimateriaalit jne.)
- Onko erityisopettajalla jotakin tietoa aineenopettajalle ryhmästä/yksittäisestä opiskelijasta?
- Millainen roolijako on oppitunneilla? Erityisopettaja ei ole aineenopettaja.
- Miten ja milloin halutaan arvioida yhteistyötä? (Lyhyt arviointi heti oppitunnin jälkeen ja opintojakson päättyttyä. Mitä tehdään seuraavalla kerralla, mitä halutaan muuttaa, mitä mieltä opiskelijat ovat?)
- Tarvitaanko yhteistä suunnittelupohjaa esim. Wilma, Teams, jaettu dokumentti?

Yhteisopetus – tukea oppimiseen

Linkki materiaaliin [täältä!](#)

Helsinki
Helsingfors

Kati Leinonen ja Bo-Håkan Söderholm, 2025

Helsinki

Hyvät ja selkeät käytännöt
hyödyttävät kaikkia oppijoita
ja helpottavat opettajan arkea

Toimintakortteja opettajille

Oppitunnin opetus

- **Merkitse oppitunnin rakenne** ja aikataulu aina näkyviin taululle.
- **Lyhyet työjaksot**, kokeile ryhmän kanssa esim. pomodoro-tekniikkaa (taululle kello).

- **Kannusta opiskelijoita kirjoittamaan teoriaosuuden aikana kysymyksiä tai ajatuksia**, jotka ovat epäselviä tai joista halutaan tietää lisää – tämä vähentää keskeytyksiä. Salli myös kysyminen opetuksen aikana sopivassa kohdassa.

Kiertele luokassa myös opetuksen aikana.

Tarkista kotitehtävät.

- **Kerro opiskelijoille, milloin tulisi tehdä muistiinpanoja** ja aktivoi opiskelijoita.
- **Käytä värikoodeja.** Esim. sininen tarkoittaa, että täytyy tehdä muistiinpanoja.
- Anna riittävästi aikaa kirjoittamiseen.
- **Ei kuuntelua ja kirjoittamista samanaikaisesti.**
- Anna malli muistiinpanotekniikoihin. Kannusta opiskelijaa hyödyntämään muistiinpanojen tekemisessä mind-mappeja, kuvia ja poimimaan avainsanoja.

Hyödynnä monikanavaisia opetusmenetelmiä.

Toimintakortteja opettajille

Oppitunnin aikana
Positiivinen vuorovaikutus

Kohtaa ja kuuntele nuorta, huomaa hänen asiansa.

Kiinnitä huomiota tietoisesti nuoren myönteiseen käyttäytymiseen ja anna siitä palautetta lämpimästi ja aidosti.

Kiinnitä huomiota kommunikaation sävyyn. Käytä positiivisia ilmauksia, kuten ”puhuisitko hiljempaa, kiitos”

Kannusta ja kehu nuorta (tsemppipeukutukset, Wilmaan hyvämerkinnät)

Luo uskoa ja luottamusta nuoren kykyihin.

Luo toimiva vuorovaikutus. Varmista, että viesti menee perille. Ota itse katsekontakti.

Pyri antamaan negatiivista palautetta mahdollisimman vähän ja puutu vain oleelliseen.

Toimintakortteja opettajille

Toimintakortteja opettajille

Tunnin lopussa

Tunnin kysymyksiin ja teemoihin palaaminen tunnin loppuksi sekä lyhyt kiteytys.

Voisiko jokaisen tunnin loppuksi antaa pari **mallikoekysymystä**?

Valmistautuminen seuraavaan oppituntiin. Ohjaa valmistautumaan esim. lukutehtävä oppikirjasta, ennakoivat lyhyet tehtävät ja videot.

Opintopäiväkirja osaksi opiskelutekniikkaa. Pyydä opiskelijoita kirjaamaan lyhyesti, mitä he kokevat oppineensa tunnilla. Tämä tukee muistia ja keskittymistä.

Muistuta opiskelijaa tulevista tärkeistä päivämääristä (tehtävien palautukset).

Opeta ja muistuta **kalenterin käytöstä**.

Jää hetkeksi tunnin jälkeen, koska opiskelijan on helpompi keskustella opettajan kanssa ja kysyä epäselviä asioita.

Kehu! Kehuminen myös aiemmista tunteista.

Hyvä-merkinnät Wilmassa.

Toimintakortteja opettajille

Ennen koetta ja kokeen aikana

Koemuotoja

- Lunttilapun teko kokeeseen etukäteen oppitunnilla
- Annetut koekysymykset (tai osa niistä) etukäteen, josta osa valitaan kokeeseen (voidaan suunnata tärkeämpiin asioihin keskittymistä)
- Jokaisen oppitunnin aikana/jälkeen annetaan kaksi käsitettä, joista osa tulee kokeeseen
- Parikoe
- Ryhmäkeskustelu annetusta aiheesta
- Useampi koe opintojakson aikana (koealueen pilkkominen osiin),
- Osalle supistettu koealue, jolla voidaan saavuttaa tietty arvosana
- Erilaiset polut eri arvosanoille: mitä pitää osata, jotta saavuttaa tietyn arvosanan.

Kokeeseen voi laittaa herätteleviä kysymyksiä

- Ohjaavat vastausprosessia
- Opiskelija pääsee vauhtiin ja oppii vastaustekniikkaa
- Hyödyksi erityisesti ensimmäisillä opintojaksoilla

Koetta varten voi valmistautua esimerkiksi

- Lukusuunnitelman avulla
- Kertomalla tärkeimmät osa-alueet
- Antamalla vaihtoehtoja lukemisen tueksi (esim. videot, podcastit, vanhat ylioppilastehtävät)

Kokeen palautus

- Anna palauttaa koe vasta sovitun ajan kuluttua ja kannusta yrittämään

Osa 2

Opiskelijoiden näkökulmia lukion tuen tarpeisiin

Tavoitteena on auttaa pohtimaan opiskelijoiden tarpeita, monenlaisia opetusmenetelmiä, opetuksen saavutettavuutta ja sosiaalisen kiinnittymisen sekä vertaisoppimisen tukemista.

Alustusvideossa ei nosteta erityisesti esiin neurokirjon nuorten tarpeita vaan lukiolaiset pohtivat tuen teemaa yleisesti. Saavutettavan opetuksen pohtimisesta hyötyvät kuitenkin erityisesti neurokirjon nuoret.

Apukysymykset alustusvideon käsittelyyn

[dia 30](#)

Ajankohtaiset linkit (fasilitoija voi lisätä)

- [Haluan mukaan -opas](#)

Alustusvideo [lukiolaisten ajatuksia aineenopettajille](#)

Tietoa

- Oppimisen tuen uudistus ja saavutettavuus [diat 31-33](#)
- Vertaissuhteiden merkitys [dia 34](#)
- Oppilaitokseen ja opintoihin kiinnittyminen [diat 35-36](#)

Vinkkejä, esimerkkejä ja materiaaleja opiskelun tueksi

- Toimintakortteja opiskelijoille [diat 37-42](#)
- Vinkkejä ryhmäyttämiseen [diat 43-45](#)

Apukysymykset alustusvideon käsittelyyn

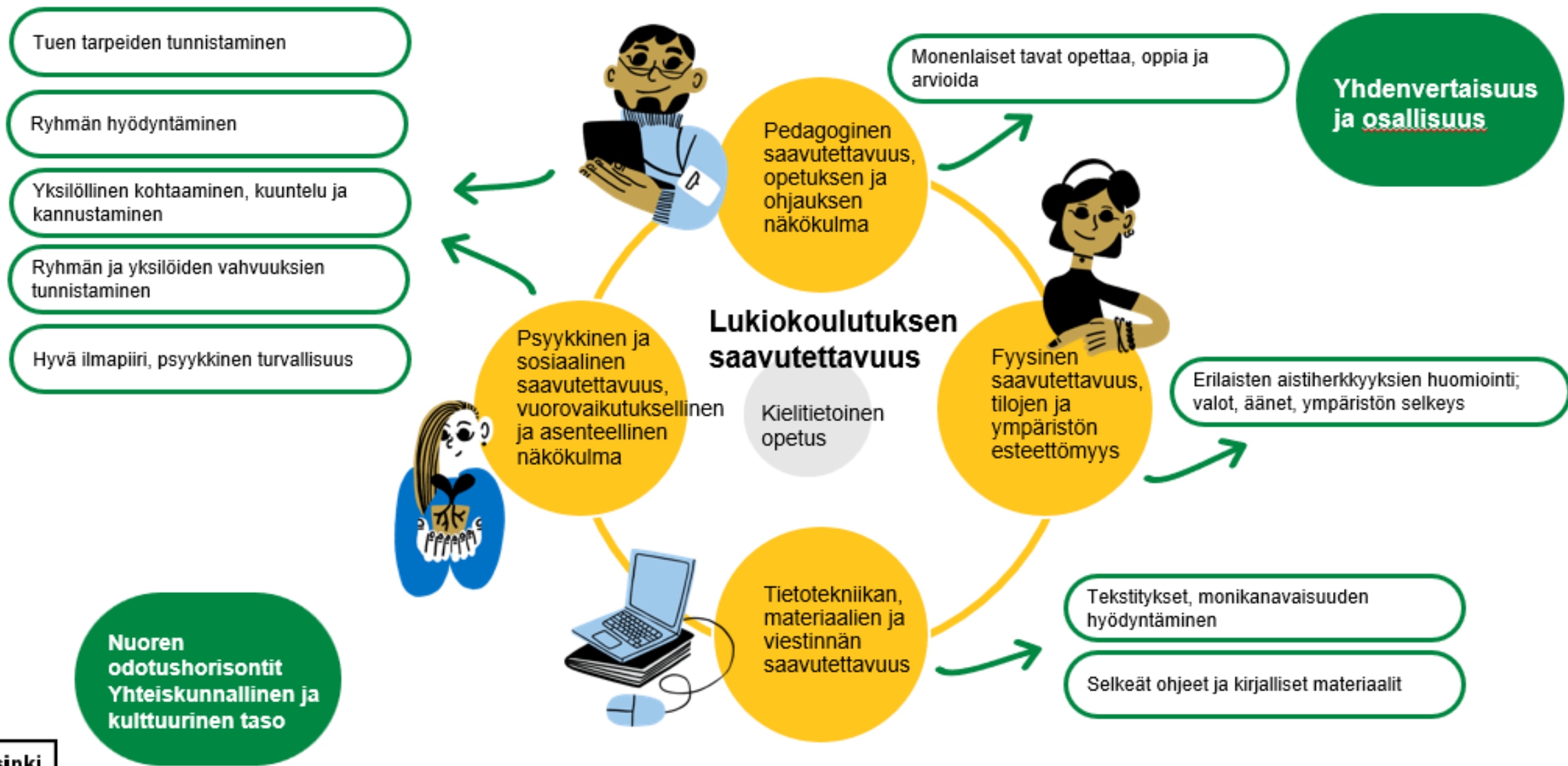
- Kerro oma paras muistosi hyvästä oppimistilanteesta.
- Mitkä ovat parhaita toimintatapoja omassa opetuksessasi edistää?
 - Sosiaalista kiinnittymistä, vertaisoppimista, osallisuutta, turvallisuutta, keskittymistä, tehtävien tekemistä?
- Millaisia hyviä tapoja minulla on huomioida ympäristöön liittyviä tekijöitä (valot, äänet, opetuksen selkeys)?
- Mitkä ovat mielestäsi hyviä tapoja tukea opiskelijan yksilöllisiä tarpeita?
- Millaisia ideoita sait videon perusteella omaan opetukseesi?

Kaikille saavutettava opetuksen arki ja oppimisen tuen uudistus

- Lukion aineenopettajilla on oppimisen tuen uudistuksen myötä vahvempi rooli oppimisen tuen toteuttamisessa. Tuen uudistuksen lähtökohtana on tuen tarpeiden tunnistaminen ja huomioiminen opetuksessa varhaisessa vaiheessa.
- Monenlaisten oppijoiden huomioiminen opetuksen arjessa on parasta mahdollista oppimisen tukea.
- Neurokirjon huomioiminen opetusmenetelmiä ja oppimisympäristöä suunnitellessa hyödyttää kaikkia oppijoita ja vähentää tarvetta tukiopetukselle ja yksilöllisille järjestelyille.

Lukiokoulutuksen saavutettavuuden ulottuvuuksia

Saavutettavuuden ulottuvuuksien hyötyjä

Monikanavaisen opetuksen hyödyt

- Usean aistin käyttö synnyttää nopeasti pysyvää oppimista ja mahdollistaa taitojen omaksumisen
- Muistamme 5 % lukemastamme mutta 95 % siitä, mitä teemme aistejamme ja kehoamme käyttäen. Tämän hyödyntäminen tukee myös eri tavoin visuaalisesti, auditivisesti ja kinesteettisesti orientoituneita oppijoita.

Miten opettaja voi huomioida eri aistiyliherkkyyksiä?

- aistiherkkyyksien tunnistaminen
- ympäristön muokkaaminen ja apuvälineiden käyttö, esim. kuulokkeet
- aistiesteettömän tilan tarjoaminen silloin, kun se on mahdollista
- ennakointi
- valinnan mahdollisuuden tarjoaminen osallistumisen suhteen

Turvallisen tilan hyödyt ([diat 16-17](#))

Vertaissuhteiden merkitys

Opiskelijoiden vertaissuhteisiin kannattaa panostaa.

Monipuolisten osallistavien opetusmenetelmien hyödyntäminen (mm. vertaisoppiminen ja ryhmäkeskustelut) sekä ryhmän ilmapiiriin ja vertaissuhteisiin panostaminen lisäävät koulutyöhön kiinnittymistä.

Koulutyöhön kiinnittyneet opiskelijat:

Paremmat

Oppimistulokset
Empatiataidot

Kokevat vähemmän

Yksinäisyyttä
Ahdistusta
Käytöshäiriöitä

Oppimisen ja hyvinvoinnin suhde on vastavuoroinen

- Hyvinvointi tukee oppimista
- Pedagogiset ratkaisut, jotka edistävät opiskelijoiden laadukasta oppimista, edistävät myös heidän hyvinvointiaan

Lähde: SchoolWell, kts. esim. YOUNG-ohjelman tietokooste 2025

Oppilaitokseen ja opintoihin kiinnittymisen käsite ja merkitys

- Kouluun tai opintoihin kiinnittymisen käsitteellä voidaan tarkastella sekä yksilön kokemusta toimintaympäristöstään että erilaisia yhteisöllisiä toimia, joilla tätä kokemusta voidaan tukea.
- Kiinnittymisen käsitteellä voidaan tarkastella muun muassa tunnetason kokemuksia, kuten innostusta tai omiin opiskeluihin uppoutumista (Salmela-Aro & Read 2017) sekä koulunkäynnin mielekkyyden kokemusta, johon liittyy esimerkiksi positiiviset kokemukset vertaissuhteista ja vuorovaikutuksesta opettajien kanssa.
- Kouluun ja opintoihin kiinnittymisen tukeminen oppivelvollisuusikäisten koulutuksissa

Miten aineenopettaja voi tukea opintoihin kiinnittymistä

- Hyvän ilmapiirin luominen oppitunneilla, avoin ja vuorovaikutteinen keskustelukulttuuri.
- Jatkuva ryhmäyttäminen (ei tarvitse olla leikkejä, voi olla sidottu omaan oppiaineeseen).
- Opiskelijoiden toiveiden huomiointi opetuksen suunnittelussa mahdollisuuksien mukaan.
- Olemalla joustava, kannustava, rento, oikeudenmukainen ja huumorintajuinen.
- KM Fia Söderholm, väitös 6.6.2025: Uupumus lisääntyy ja kouluun kiinnittyminen vähenee lukio-opintojen aikana – tuen kohdentamiseen kiinnitettävä enemmän huomiota | Itä-Suomen [yliopisto](#)

Toimintakortteja opiskelijoille

Oppitunneilla kuuntelemisen parantaminen

Tarkenna rohkeasti opettajalta, jos et kuullut tai ymmärtänyt asiaa tai kysymystä.

Heijastavan eli peilaavan kuuntelun taktiikka, mallinna ohje tai sääntö mielessäsi itselle ymmärrettävällä tavalla.

Opettaja tekee opintojaksoille istumajärjestyksen. Kerrothan rohkeasti opettajalle, mikäli sinulla on istumapaikan suhteen erityistarpeita

Toimintakortteja opiskelijoille

Juuttuminen ja ylikeskittyminen

Tunnista
riskitilanteet

Käytä
aikarajoja

Vaihtele
tehtäviä

Tarkkaile
itseäsi ja toimintaasi

Pyydä apua
muilta

Toimintakortteja opiskelijoille

Tarkkaavuuden ylläpitäminen

- **Tarkkaile keskittymistäsi.** Jos huomaat keskittymisesi herpaantuneen, palauta keskittyminen tietoisesti.
- **Tee yksi asia kerrallaan.**
- **Poista häiriötekijät näköpiiristä**
- Tee opiskellessa **muistiinpanoja.**
- **Kirjoita keskittymistä häiritsevät asiat ylös.**
- **Eliminoi taustaäänet.**
- **Pidä liikuntatuokio tai –tauko** opiskelun aikana.
- **Ylläpidä säännöllistä vuorokausirytmää.**
- **Tee asiat pienissä pätkissä.**

Toimintakortteja opiskelijoille

Toiminnanohjaus

Rajoita esillä olevan tavaran määrää

Tee opiskelusta hauskaa

Muista rutiinit ja säännöt

Ota läheiset apuun opiskelussa

Luokittele asiat tärkeysjärjestykseen

Luota itseesi ja onnistumiseesi

Tee asioita vähän kerrallaan

Hyödynnä mapit ja säilytysmenetelmät

Toimintakortteja opiskelijoille

Oppimista edistäviä tekijöitä

Opetuksessa keskittymistä auttaa **piirtäminen ja värittäminen**.

Ulkoiset ja näprättävät apuvälineet, kuten stressipallot, tehostavat oppimista.

TO DO -listat auttavat ja edistävät asioiden hoitamista. Työn seuranta helpottaa.

Tehdyt tehtävät ja niiden tehdyksi merkitseminen auttaa hahmottamaan, että opiskelu etenee.

Muistiinpanojen käsin kirjoittaminen auttaa keskittymistä (vihkotyöskentely tunnilla, kirjoita ja piirrä).

Liikuntatuokiot omalla paikalla. Pienikin liike auttaa oppimista.

Keikkuva pikkujakkara / jumppapallo / seisoma-paikka oppitunnilla auttavat keskittymään.

Toimintakortteja opiskelijoille

Motivaatio ja asioiden aloittaminen

1.

- Aseta tavoitteita ja aikarajoja
- Tee tavoitteesta näkyvä

2.

- Aloita jostakin
- Ajattele onnistumisia
- Pilko tehtävät osiin

3.

- Tunnista ja hyödynnä motivaattoreita
- Pyydä palautetta

4.

- Palkitse itsesi
- Haasta itsesi

Ryhmäytyskortteja

Kolme asiaa

Tarvitset: tavara, jonka voi napata turvallisesti.

Valmistelut: kirjoita *opittavaan aiheeseen* liittyviä teemoja tai hyödynnä teemoja kääntöpuolelta.

Ohjeet: pelissä ryhmät kilpailevat siitä, ketkä keksivät ensin kolme (3) tiettyyn teemaan liittyvää asiaa.

- Jakautukaa kilpaileviin ryhmiin.
- Asettakaa napattava tavara ryhmien väliin. Pelin vetäjä sanoo teeman.
- Ryhmä päättää yhdessä mitkä kolme (3) asiaa he sanovat ja joku nappaa tavaran ennen muita ryhmiä.
- Se ryhmä, joka nappaa tavaran ensin ja sanoo kolme asiaa oikein, saa pisteen.

Nimeä kolme

Asiaa, jonka voi löytää rannalta

Tapaa käyttää pahvilaatikkoa

Tapaa suututtaa opettaja

Dinosauruslajia

Tapaa tuntea ylpeyttä itsestä

Kasvin osaa

Reaktiota hyviin uutisiin

Rohkean ihmisen tekoa

Historiallista tapahtumaa

Salaliittoteoriaa

Kysymystä työhaastattelussa

Tapaa kehua toista

Tapaa peittää rasvaiset hiukset

Ympäristöystävällistä tekoa

Asiaa, jotka löytyy saduista

Kuuluisaa keksijää

Musiikkigenreä

Asiaa, joita tehdään sadesäällä

Kielisoitinta

Asiaa, joita voi syödä lusikalla

Tapaa auttaa tuntematonta

Asiaa, joita teet näkymättömänä

Asiaa taikurin hatussa

Opiskelutekniikkaa

Sovellusta puhelimesta

Ryhmäytyskortteja

Kategoriat

Tarvitset: kyniä ja paperia.

Valmistelut: kirjoita itsellesi ylös *opittavaan aiheeseen* liittyviä kategorioita tai käytä kategorioita kääntöpuolelta.

Ohjeet: pelin ideana on kilpailla ryhmien välillä siitä, mikä ryhmä keksi tietyssä ajassa mahdollisimman monta kategoriaan sopivaa sanaa.

- Jaa opiskelijat pieniin ryhmiin ja pyydä valitsemaan ryhmän kirjuri.
- Pelissä on kierroksia, joissa aika kasvaa tai vähenee.
 - Esim. 1. kierros 20 sekuntia, 2. kierros 45 sekuntia ja 3. kierros 60 sekuntia.
- Ensimmäisen kierroksen ohje voisi olla esim. ”Teillä on 20 sekuntia aikaa kirjoittaa värejä”.
- Se ryhmä, joka kirjoittaa eniten oikeita sanoja / termejä / nimiä annetussa ajassa, voittaa.
- Kategoriat voivat olla myös sellaisia, joihin ei ole oikeita vastauksia. Vastausten avulla voi herätellä keskustelua.

Kategoriat

Sää

Sairaudet

Korut

Kielet

Tunteet

Ruokailuvälineet

Juhlapäivät

Jälkiruoat

Pallopelit

Tanssilajit

Musiikkigenret

Kengät

Kirjailijat

A-kirjaimella alkavat eläimet

Euroopan pääkaupungit

Aasian maat

Perheenjäsenet ja sukulaiset

Juomat (ei brändi)

Alkuperäiskansat

Tavat osoittaa ystävällisyyttä

Tavat viettää vapaa-aikaa

Asioita, joita voi tehdä luonnossa

Ihmisiä, joille puhua jos on huono olo

Tavat lohduttaa toista

Syyt, joiden takia oksettaa

Ilmaiset asiat

Bingo

Tykkää reality-sarjoista Nimi:	On vähintään kaksi sisarusta Nimi:	Tykkää ananaksesta pizzassa Nimi:	Syntymäpäivä on samassa kuussa Nimi:
Lukenut romaanin tänä vuonna Nimi:	Harrastanut kamppailulajia Nimi:	On vasenkätinen Nimi:	Kirjoittaa päiväkirjaa Nimi:
Tykkää kauhuelokuvia Nimi:	Asuu Helsingin ulkopuolella Nimi:	Murtanut joskus luunsa Nimi:	Pelannut joukkueessa Nimi:
Soittaa jotain soitinta Nimi:	Harrastaa jotain erikoista Nimi:	Voittanut jotakin Nimi:	On eläin kotona Nimi:

Helsinki

Ryhmäytyskortteja

Ryhmäytyskortit: Sirkku Selkosmaa (kuraattori)

Osa 3

Neuropsykologinen näkökulma

Tavoitteena on luoda katsaus hermostoon ja aivoystävälliseen opiskeluun. Pohditaan yhdessä aivoystävällisen oppimisympäristön merkitystä ja jaetaan hyviä käytänteitä liittyen teemaan.

**Apukysymykset alustusvideon
käsittelyyn [dia 48](#)**

**[Lukio-opetus ja
aivojen salat](#)**

**Ajankohtaiset linkit
(fasilitoija voi lisätä)**

Esim.

- Isomäki, H., [Aivot käyttöön koulussa](#)
- [Aistiesteettömyyssovelluksen](#) avulla voidaan tehdä yhdessä näkyväksi oppimisympäristön aistiystävällisyys

Tietoa

- Toimivimmat hyvinvoinnin tukemisen keinot lukiossa [dia 49](#)
- Aivoystävällinen tuntisuunnitelma ja sujuva opiskelu [diat 50-53](#)
- Aistiystävällisen oppimisympäristön tukeminen [diat 54-57](#)
- Aivoystävällinen arviointi ja myönteisyyden merkitys [diat 58-61](#)

Apukysymykset alustusvideon käsittelyyn

- Miten huomioin opetuksessani aivoystävällisen tuntisuunnitelman rakentamisen?
- Miten luokkahuoneessani näkyy aistiystävällinen oppimisympäristö?
- Millaista on aivoystävällinen arviointi ja miten tuen opiskelijan tunnesäätelyä tunnilla?
- Miten vahvistan omassa opetuksessani opiskelijoiden resilienssiä?

Toimivimmat hyvinvoinnin tukemisen keinot lukiossa

Vuorovaikutuksen laatu

(sosioemotionaaliset taidot ja kuuluminen, vertaissuhteet, ope-opiskelijasuhte)

Tauot ja fyysisen aktiivisuuden lisääminen

Opiskelutaidot sekä osallistava ja aktivoiva opetus

Keskittymisen ja rauhoittumisen taidot

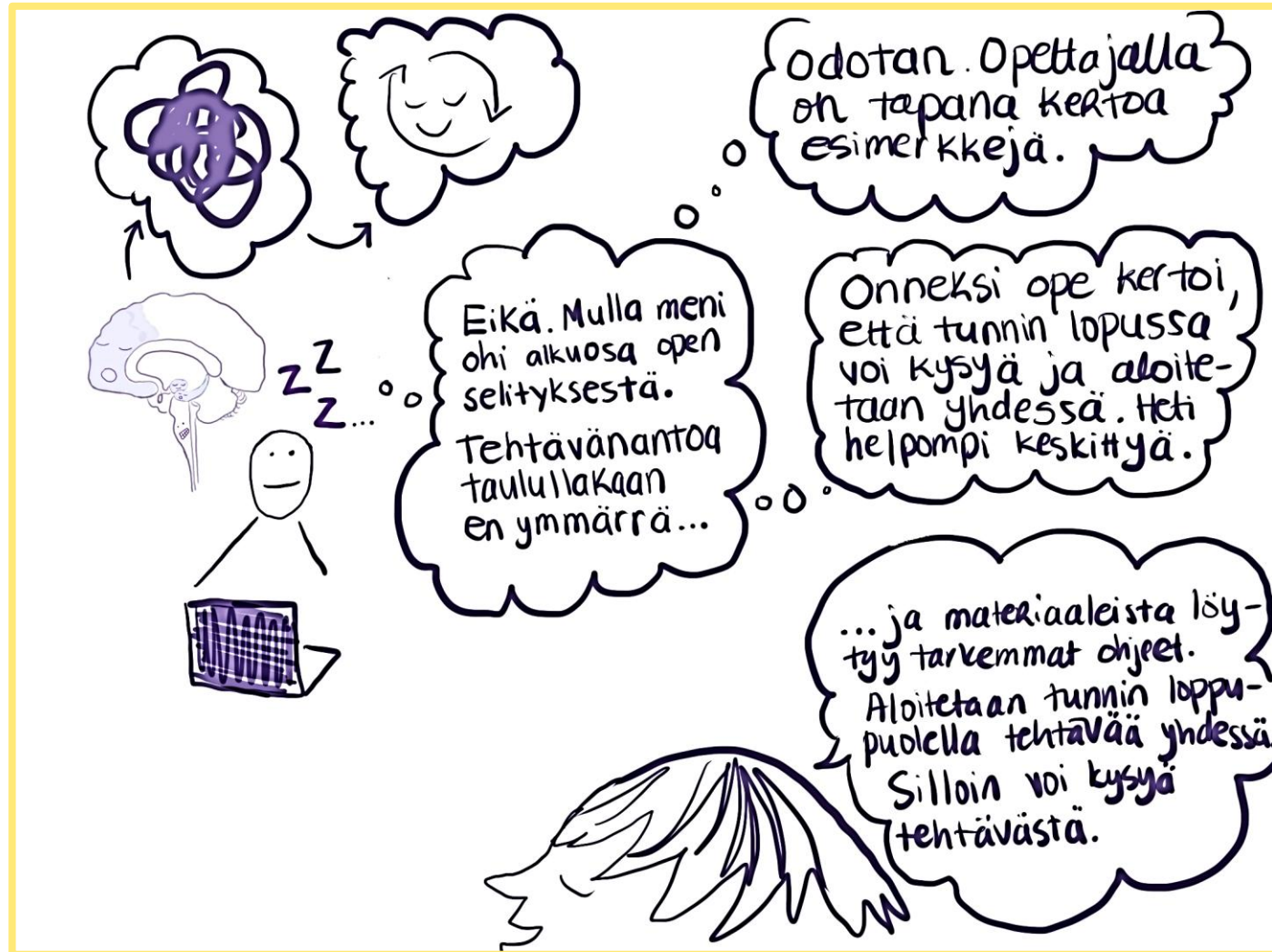
Aivoystävällinen tuntisuunnitelma ja sujuva opiskelu 1/4

Aivoystävällinen tuntisuunnitelma ja sujuva opiskelu 2/4

- Opiskelijan voi olla vaikeaa säädellä vireystilaansa ja keskittyä tunnilla
→ liikehdintä, ääneen puhuminen, ikkunasta ulos katsominen.
- Kun **voimavarat kuluvat** säätelyyn, opiskelija voi havahtua tärkeään informaatioon vasta myöhemmin kuin valtaosa opiskelijoista.
- **Opiskelijan vaikeus ymmärtää tehtävän antoa:**
→ voi esim. tulkita tehtävänantoa monista eri näkökulmista, kiinnittyä sanojen yksityiskohtaisiin merkityksiin ja ylikuormittua vaihtoehtoistaan aloittaa
- Itselle toimivien kuormituksen säätelyn mahdollisuudet ovat tai voivat näyttäytyä opiskelijalle rajallisina oppituntitilanteissa.
- Oppiminen ja oman toiminnan ohjaaminen ovat vaikeita ylikuormittuneesta tilasta käsin.

Aivoystävällinen tuntisuunnitelma ja sujuva opiskelu 3/4

Aivoystävällinen tuntisuunnitelma ja sujuva opiskelu 4/4

- Strukturointi ja selkeys voivat auttaa opiskelijaa säätelemään vireystilaa ja kuormitusta.
- Käsittelemällä tehtävänantoa opiskelijoiden kanssa ja tarjoamalla mahdollisuuden selventäviin kysymyksiin luot yhteisen ymmärryksen tehtävän tarkoituksesta sekä varmuuden oikeasta suunnasta.
- Opiskelija oppii kertomaan pohdinnoistaan ääneen ja luottamaan yhteistyöhön.
- Aloittamalla isompaa tehtäväkokonaisuutta yhdessä, opettaja mahdollistaa onnistumisen kokemuksia vireystilan säätelystä ja aloittamisesta. Samalla hän voi auttaa opiskelijoita oppimaan opiskelutaitoja ja –strategioita.

Aistiystävällinen oppimisympäristö 1/4

Aistiystävällinen oppimisympäristö 2/4

- Opiskelijat käsittelevät ympäristöstä ja kehostaan saapuvaa aistitietoa moninaisilla tavoilla. Tasapainon lisäksi **eri aistit voivat olla samanaikaisesti sekä yli- että alikuormittuneita**.
- Siinä missä toinen opiskelija ei huomaa esimerkiksi tuolien siirtämisestä tai oven avaamisesta tulevaa ääntä ja liikettä, toinen opiskelija pinnistelee jatkuvasti huomion siirtämisensä kanssa.
 - Opiskelijan voi olla vaikea istua paikoillaan, koska hänen liike- ja tasapainoaistinsa kaipaavat sisältöä.
 - Opiskelijoiden näköaistit toimivat eri tavoin eri tilanteissa; jotkut kiinnittävät huomiota yksityiskohtiin, toiset kokonaisuuksiin.
 - Kuormittuneena opiskelijan on vaikeaa siirtää huomiota pois särisevästä valosta, kun taas levollisena se ei häiritse häntä.
- **Oppimisympäristön aistiystävällisyydellä voi olla suuri merkitys opiskelijan hyvinvoinnille ja opiskelukyvylle.** Jatkuvan aistitasapainon hakeminen voi viedä opiskelijalta paljon voimavaroja ja pidemmän päälle johtaa uupumukseen.
- Aistien tasapaino esimerkiksi autistiselle nuorelle on edellytys hänen turvallisuuden tunteelle, oppimiselle, vuorovaikutukselle ja kukoistamiselle.

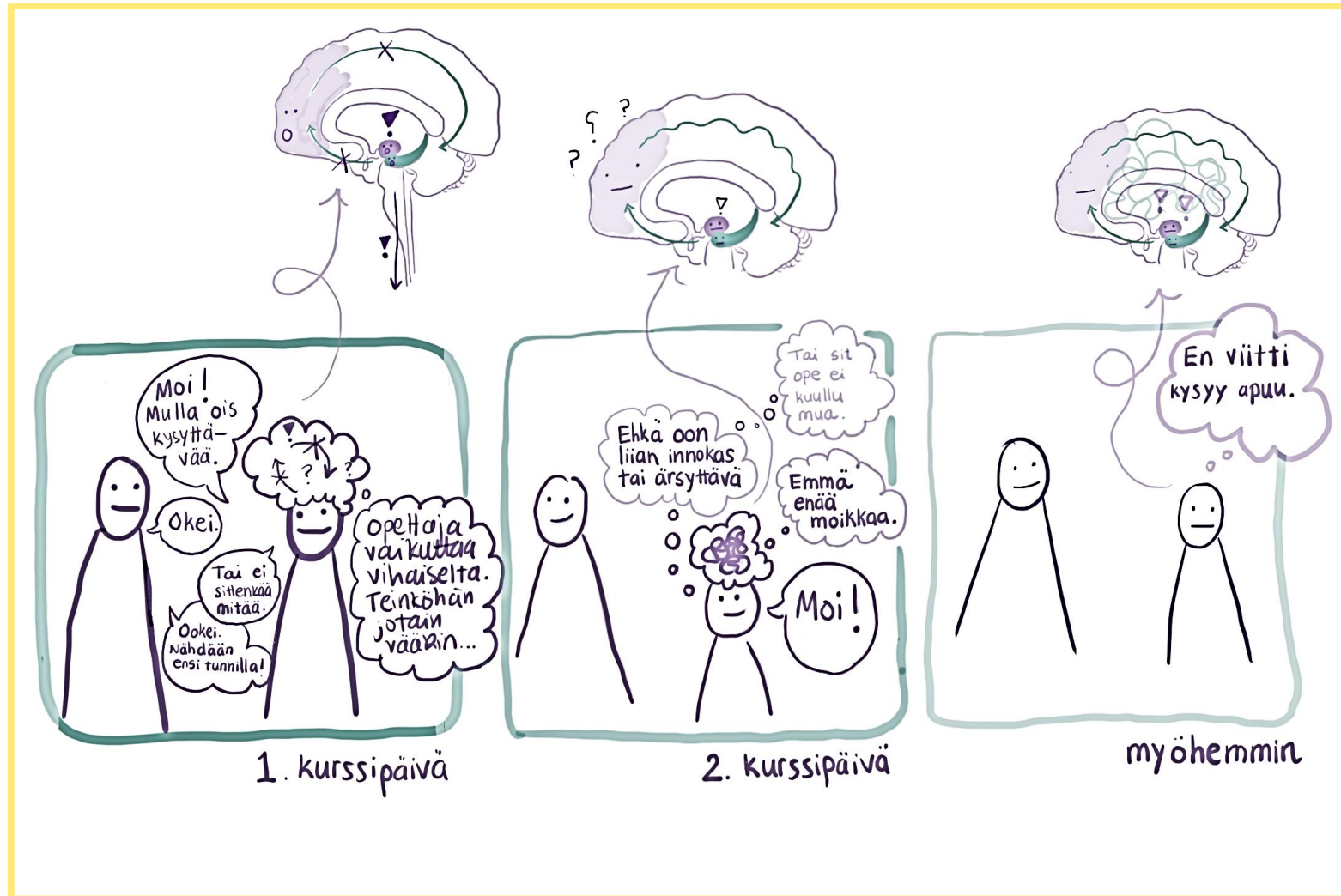
Aistiystävällinen oppimisympäristö 3/4

Aistiystävällinen oppimisympäristö 4/4

- **Opettaja voi osoittaa ymmärrystä neuromoninaisista tavoista käsitellä aistitietoa ja tiedostaa oppimisympäristölle ominaisia kuormitustekijöitä.** Hän voi esimerkiksi kannustaa opiskelijoita tiedostamaan omaa oloaan ja käyttämään apuvälineitä.
- Erityisesti nuoruusiässä voi olla vaikeaa toimia omaa hyvinvointia edistävillä tavoilla, jos ne poikkeavat muiden toimintatavoista. Esimerkkeinä opettaja voi normalisoida yksin vietettyjä taukoja tai näköestesermin käyttämistä ylioppilaskokeissa.
- **Ennakoitavuus ja rutiinit voivat auttaa säätämään aistikuormitusta.** Opettaja voi rytmittää oppituntia niin, että opiskelijat tietävät milloin he voivat käyttää aistisäätelyn apuvälineitä.
- **Vaihtelu tukee aistien monipuolista aktivointia** ja voi edistää moninaisen ryhmän aistien tasapainoa.
- Opettaja voi myös itse toimia esimerkkinä käyttäen aistisäätelyn apuvälineitä tunnilla tai kertoen omia esimerkkejä.

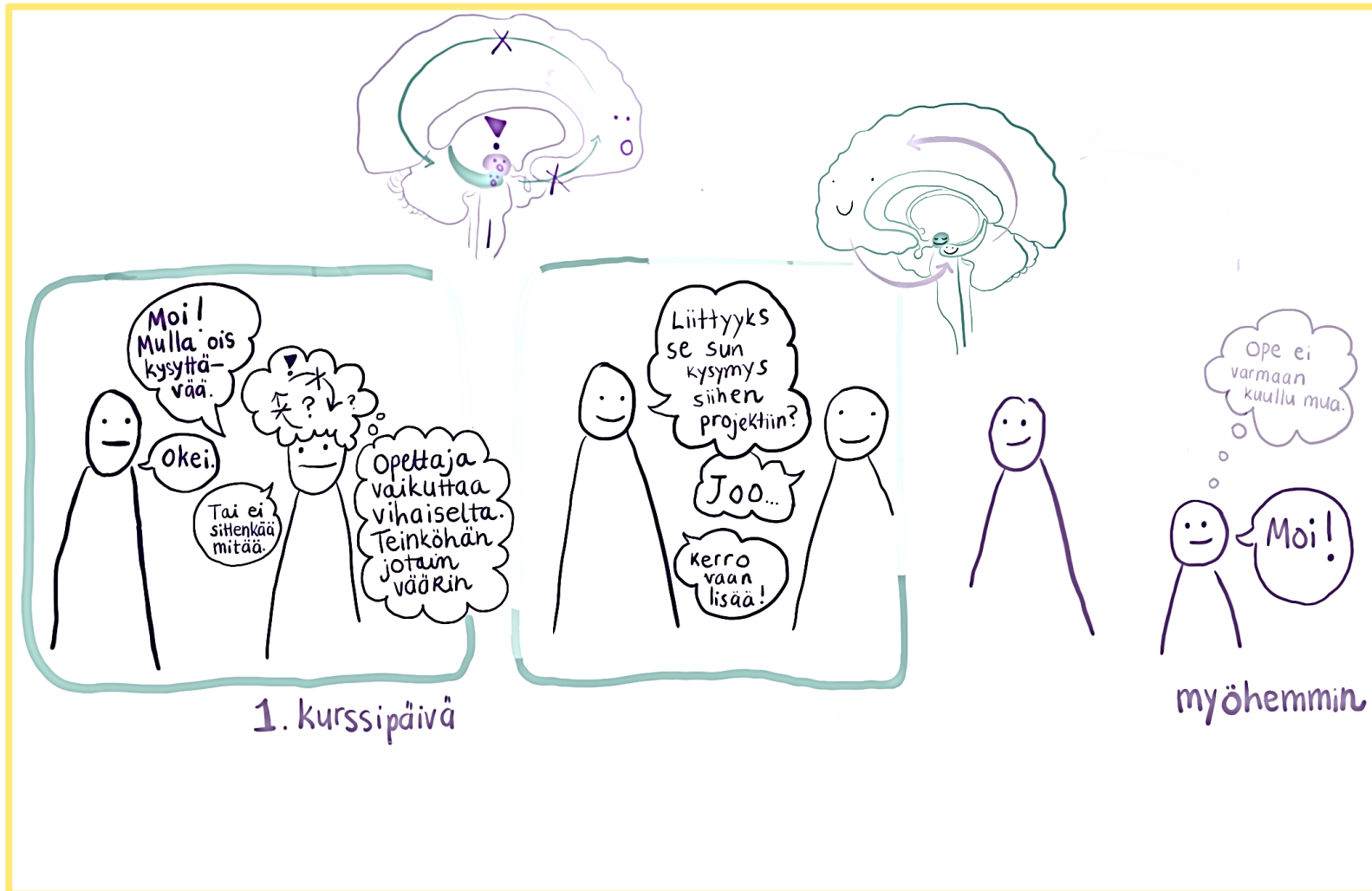
Aivoystävällinen arviointi ja myönteisyyden merkitys 1/4

Aivoystävällinen arviointi ja myönteisyyden merkitys 2/4

- **Oppimisen arviointi voi herättää moninaisia reaktioita ja tulkintoja opiskelijoissa.** Nuoruusikäiset ovat myös herkkiä sosiaaliselle arvioinnille sekä impulsiivisuudelle.
- Aineenopettajan ja opiskelijan välinen vuorovaikutus voi herättää opiskelijassa arvioinnin kohteena olon kokemuksia. Hyvää tarkoittavat neutraalit ilmeet ja jämäkkä äänensävy voidaan tulkita torjuviksi. Tällöin opiskelijassa voi herätä stressireaktio.
- **Neuromoninaiset tavat tulkita arviointia vaikuttavat opiskelijan tapoihin suunnata huomiota ja joustavuuteen vaihtaa huomion kohdetta.** Esimerkiksi opiskelija voi tulkita näyttöviikon tentin uhkana sekä kurssin ainoana merkittävänä asiana. Hän voi kiinnittää huomionsa koko opintojakson ajaksi tentin ennakoimiseen, ylläpitäen jatkuvaa stressitilaa.

Aivoystävällinen arviointi ja myönteisyyden merkitys 3/4

Aivoystävällinen arviointi ja myönteisyyden merkitys 4/4

- Tietoisuus neuromoninaisista tavoista käsitellä arviointia ja arvioinnin kohteena oloa voi auttaa aineenopettajaa ymmärtämään opiskelijoiden käyttäytymistä.
- Korosta myönteisyyttä ja avoimuutta → auttaa opiskelijaa laajentamaan huomionsa valokeilaa pois virheistä sekä harjoittamaan mielen joustavuutta. Ajan kanssa opiskelija oppii luottamaan opettajaan ja hänen hyväntahtoisuuteensa.
- Huomion suuntaminen oppimisprosessiin, virheiden hyödyntäminen ja yhdessä ihmettely ovat avuliaita keinoja aktivoida hermoston turvaa, ryhmän moninaisia vahvuuksia, uteliaisuutta ja oppimisen iloa.
 - arvioinnin kohteena olo jää toissijaiseksi ja oppiminen nousee etusijalle.
 - rentoutuneena opiskelijalla paremmat edellytykset toimia sekä muodostaa myönteisiä vertaissuhteita.
- Opettaja voi kannustaa opiskelijoita suorittamaan opintopisteitä liittyen omiin mielenkiinnonkohteisiinsa.
- Resilienssi ja pettymysten käsittely → myös pettymykset kuuluvat arviointiin ja kasvattavat resilienssiä, kun niitä käsitellään oikealla tavalla.

Osa 4

Verkosto- ja huoltajayhteistyön merkitys

Tapausesimerkkeihin painottuvan neljännen osan tavoitteena on tukea aineenopettajien yhteistä keskustelua verkosto- ja huoltajayhteistyöstä sekä jakaa onnistumisen kokemuksia ja hyviä käytänteitä koskien yhteistyötä.

Ajankohtaiset linkit (fasilitoija voi lisätä)

Esimerkiksi

- www.lukihero.fi

Apukysymykset alustusvideon
käsittelyyn [dia 64](#)

Alustusvideo
[verkosto- ja
huoltajayhteistyön
merkitys](#)

Tietoa

- Verkostoyhteistyö [dia 65](#)
- Huoltajayhteistyö [dia 66](#)

Vinkkejä, esimerkkejä ja materiaaleja opetuksen tueksi

- Tapausesimerkit ja apukysymykset [diat 67-76](#)

Apukysymykset alustusvideon käsittelyyn

- Mitä yhteistyötahoja tiedät tai voit hyödyntää oppiaineeseesasi eriyttämisen näkökulmasta, mihin ohjaat? (etevät/asiasta kiinnostuneet opiskelijat, tukea tarvitsevat opiskelijat)
- Onko sinulla kokemusta hyvästä yhteistyöpalaverista/yhteistyöstä oppilaitoksen ulkopuolisten verkostojen kanssa? Mikä teki siitä hyvän?
- Millaisissa tilanteissa koet huoltajayhteistyön tarpeelliseksi?
- Jakakaa kokemuksia hyvästä huoltajayhteistyöstä ja siihen liittyvistä rakenteista ja käytänteistä.

Minkälaisista verkostoyhteistyötä aineenopettaja voi tehdä?

- Aineenopettaja voi tehdä verkostoyhteistyötä opiskelijan eri verkostojen kanssa esimerkiksi monialaisessa tapaamisessa, jonne voidaan kutsua myös koulun ulkopuolisia toimijoita.
- **Verkostoyhteistyötä voi tehdä mm. seuraavien teemojen parissa:**
 - Mielensterveys
 - Oppiminen
 - Yksinäisyyden ehkäisy ja sosiaaliset kontaktit
 - Elämänhallinta ja toiminnanohjauksen tuki
- **Verkostoihin ohjaaminen voi**
 - edesauttaa opiskelijan mielenhyvinvoinnin parantumista ja sitä kautta parantaa oppimista
 - auttaa opiskelijaa kiinnittymään paremmin opintoihin
 - vahvistaa opiskelijan osallisuuden ja kohdatuksi tulemisen kokemusta

Huoltajayhteistyön hyödyistä

Helsingin lukiolaisten huoltajille järjestettiin 2023-2024 kolme työpajaa, jossa kehitettiin huoltajayhteistyötä yhdessä huoltajien kanssa.

Huoltajat korostivat työpajoissa sitä, että he kokevat opettajien kanssa tehtävän yhteistyön toisella asteella todella tärkeäksi, *jotta he voivat tukea nuorta haasteissa sekä nostaa esiin hänen vahvuuksiaan.*

Keskusteluissa nousi esiin, että huoltajat kokivat erityisen tärkeäksi

- Yhteydenpidon saavutettavuuden ja helppouden
- Mahdollisuuden tavata opettajia kasvokkain tarvittaessa
- Mahdollisuuden saada tietoa oppiaineiden sisällöistä ja arvioinnista
- Tiedon lukiokoulutuksesta ja sen toiminnasta/rakenteista
- Ajantasaisen tiedon poissaoloista ja opiskelun haasteista
- Tiedon puuttuvista suorituksista tai opiskelumestyksen äkillisestä laskusta
- Tiedon onnistumisista ja positiivisen palautteen!
- Ajantasaisen tiedon oppilaitoksen arjesta ja sen ilmiöistä

Helsinki

**Neuroepätyypilliset
nuoret hyötyvät
verkosto- ja
huoltaja-
yhteistyöstä
erityisen paljon!**

CASET 1 – 4

verkostotyön hyödyistä ja huoltajien ajatuksia

Helsinki

Vinkkejä case-työskentelyyn

- Voitte tutustua tapausesimerkkeihin pienryhmissä, oppiainekohtaisissa tiimeissä tai itsenäisesti ennen yhteistä tilaisuutta.
- Jokaisen tapausesimerkin ohessa on apukysymyksiä, joiden avulla voitte jakaa onnistumisia, pohtia haasteita ja nostaa oppiainekohtaisia havaintoja yhteiseen keskusteluun.

CASE 1: Puhumattomasta pojasta puhetyön ammattilaiseksi

Meille syntyi täysiviikkoinen, normaalipainoinen poika, normaalin raskauden päätteeksi. Vauva oli hiljainen tarkkailija ja oppi asioita normaalisti, mutta puhetta ei tullut vielä kaksivuotiaana lainkaan, vaikka perheessä lapsille oli aina luettu paljon. Neuvolan terveydenhoitaja kiinnitti puhumattomuuteen huomiota 3-vuotistarkastuksessa. Tarkoista erikoissairaanhoidon tutkimuksista huolimatta mitään selittävää tekijää kielelliseen viivästymään ei löytynyt. Pojalle suositeltiin kuitenkin erityispäiväkotiryhmää, joka oli tarkoitettu kuuromykille tai lapsille, joilla oli vaikea puheen viivästymä. Ollin ensimmäinen kieli oli viittomakieli.

Koulun alkaessa Ollin sanavarasto oli 3–4-vuotiaan tasolla ja hän aloitti koulun erityisen tuen tarpeen oppilaana. Erityinen tuki jäi käytännössä saamatta, koska erityisopettajan voimavarat menivät muiden äänekkäämpien ja vaikeasti sosiaalisissa tilanteissa oireilevien lasten tukemiseen. Yläkoulussa Olli oli hiljainen, huomaamaton, sopeutuvainen ja kohtelias teini, josta opettajat pitivät, mutta oppimisen haasteet jäivät huomioimatta. Me vanhemmat toimimme huolta sinnikkäästi esiin ja lopulta koulun erityisopettaja suositteli HEROa. HERO:n erityisopettaja ei löytänyt viitteitä lukivaikeudesta, mutta kertoi kuitenkin pitkän uransa aikana nähneen vastaavia lapsia. Hän sopi tapaamisen koulun erityisopettajan ja luokanvalvojan kanssa, jonka seurauksena Olli sai opiskella osan oppiaineista erityisopettajan avustuksella pienryhmässä, mikä oli Ollin mukaan ”parasta aikaa koko kouluajalta”. Ilman HEROa hän ei olisi saanut mahdollisuutta erityisopetukseen ja kokeiden tekemiseen pienryhmissä, sillä häneltä puuttui hyväksyttävä diagnoosi. Peruskoulun päätteeksi erityisopettaja suositteli Ollille pitkää matematiikkaa lukiossa. Tämä yllätti meidät vanhemmat. Me emme olleet huomanneet matemaattista lahjakkuutta, kun keskityimme vain lukemisen haasteisiin.

Olli jatkoi perusopetuksen jälkeen lukiossa, jossa tekeminen, erilaiset oppimistavat, liike ja musiikki tukivat opiskelua ja keskittymistä. Nuori matematiikan opettaja sytytti kiinnostuksen matematiikkaan: hänestä tuli Ollin idoli, sparraaja, tuki ja innostaja. Useana iltana löysin pojan ratkomassa matemaattisia ongelmia yömyöhään, kun olin patistamassa nukkumaan ja pois puhelimelta. Lukion viimeisenä vuonna Olli oli sanonut matikan opettajalle, että ”mäkin haluaisin olla joskus tollanen matikan opettaja kuin sä!” ja opettajan taikasanat ”sä voit!” sinetöivät tulevaisuuden.

Tänä päivänä Olli opiskelee yliopistossa ja hänestä tulee matematiikan opettaja. Uskon, että Ollista tulee loistava opettaja: empaattinen ja erilaisia oppijoita ymmärtävä. Se on hänen erityinen vahvuutensa. Vuonna 2017 tunnistettiin kehityksellinen kielihäiriö. Se tulee sisältymään uuteen ICD 11-diagnoosiluokitukseen, joka on tarkoitus ottaa käyttöön vuoteen 2026 mennessä. Se tulee auttamaan tulevia lapsia saamaan apua ja tukea oppimisen vaikeuksissa.

Pohdittavaa – CASE 1

- Onko mielestäsi tärkeää tietää oppimisen haasteiden taustaa? Millainen vaikutus sillä on opetuksen ja tuen järjestämiseen?
- Miten lähestyt opiskelijaa, jolla huomaat olevan haasteita opiskelussa?
- Kenen kanssa voisit tehdä yhteistyötä, kun huomaat opiskelijalla haasteita?

CASE 2: Elia – lahjakas ja tuettu

Elia istuu kolmannen rivin reunassa, tuttu paikka, josta näkee taululle ilman että tarvitsee kohdata kenenkään katsetta. Matikan tunnilla hän elää – liitutaululle ilmestyvä differentiaaliyhtälö saa hänen sormensa nykimään innosta. Opettaja on huomannut, että Elia ratkaisee tehtävät tavalla, joka kulkee usein opetussuunnitelman tuolla puolen. “Nerokasta”, opettaja oli kerran sanonut. Se tuntui hyvältä.

Opettaja vinkkasi Elialle ja hänen vanhemmilleen ulkopuolisen verkoston järjestämästä matematiikkavalmennuksesta, josta voisi olla hyötyä ja iloa. Se avasi oven aivan uuteen maailmaan – ja ennen kaikkea kavereihin. Kavereihin, jotka jakavat intohimon matematiikkaan. Tässä joukossa ei tarvitse selittää itseään. Puhetta riittää, vaikka sitä ei koulun käytävillä aina uskoisi.

Mutta äidinkielen tunnilla Elia istuu samassa paikassa – ja aivan eri maailmassa. Kun opettaja pyytää analysoimaan laulun sanoja, Elia tuijottaa tyhjää dokumenttia tuntikaupalla. Hän tietää, mitä ajattelee, mutta ei tiedä, miten sen voisi kirjoittaa. Ajatukset eivät taivu sanoiksi, lauseet katkeavat ennen kuin ehtivät loppuun. Rakenteet ja ohjeet, joita muut pitävät itsestäänselvyyksinä, tuntuvat hänestä vieraalta kieleltä. Joskus Elia saa paperille jotain – vaikka kolme sivua syväluotaavaa analyysiä – mutta palautteessa lukee, ettei tekstissä ollut johdantoa tai kappalejakoja eikä oikeastaan muutenkaan vastaa tehtävän antoa. Kukaan ei näe, miten paljon energiaa hän käyttää jo siihen, että muistaa ottaa tarvittavat tavarat mukaan tai pysyy paikallaan, vaikka luokan valot ja ilmastointi humisevat hänen päässään kuin sirkkeli. Opettajat näkevät hänen loistonsa matematiikassa, mutta äidinkielen arvioinnit ovat usein pettymyksiä. Ei siksi, että Elia ei yrittäisi – vaan siksi, että hänen aivonsa toimivat eri taajuudella.

Eräänä päivänä äidinkielen opettaja jää juttelemaan tunnin jälkeen. “Haluatko kokeilla tehdä seuraavan kirjoitelman ensin keskustelemalla, ja rakennetaan siitä yhdessä teksti?” Elia nyökkää. Se tuntuu reilulta – ei siltä, että hänen pitäisi muuttua, vaan että joku tulee vastaan. Opettaja ohjaa Eliaa saamaan lisätukea myös erityisopettajalta kirjoitusprosesseihin. Opettajan kohtaamisen ja yksilöllisen tuen ansiosta Elia saa onnistumisen kokemuksia hänelle haastavasta aineesta ja läpäisee tarvittavat äidinkielen opintojaksot

Lahjakuus ei sulje pois tuen tarvetta. Nepsy-haasteiset oppilaat voivat loistaa yhdellä osa-alueella ja silti tarvita konkreettista, yksilöllistä apua toisella. Oppimisen tasa-arvo ei tarkoita samanlaista tukea kaikille – vaan oikeanlaista tukea oikea-aikaisesti.

Pohdittavaa – CASE 2

- Millaisia ylös- ja alaspäin eriyttäviä materiaaleja oppiaineessasi on tarjolla? (oppimateriaali, videot, ohjelmat, podcast, lehdet, artikkelit jne)
- Millaista harrastuneisuutta (lukion oma toiminta, valmennus- ja harrastusryhmät) oppiaineeseesi liittyy, johon opiskelijoita voisi rohkaista osallistumaan / voisi kokeilla opiskelijoiden kanssa?
- Millaisia tuen muotoja oppiaineessasi on mahdollista hyödyntää?

CASE 3: Huoltajan kirje lukio-opettajalle

Kahden neuroepätyypillisen nuoren huoltajana haluaisin sanoa opettajille, että ei ole olemassa jotain yhtä jonkunlaista ”nepsy-nuorta”. Meidän taloudessa asuu kaksi todella erilaista, eri tarpeista nuorta, joiden lukioaika eroaa toisistaan kuin yö ja päivä. Neuroepätyypillisillä nuorilla on yksilöllisiä tarpeita niin kuin kaikilla nuorilla, mutta verrattuna muihin nuoriin saattavat neurokirjon nuoren tarpeet olla korostuneita.

Lukioon siirryttäessä tapahtuu huoltajan näkökulmasta viestinnässä merkittävä muutos verrattuna perusopetukseen. Kaikessa puheessa korostuu itsenäisyys, oma-aloitteisuus ja vastuunkanto. Toivoisin, että opettajat muistaisivat neurokirjon nuoren usein tarvitsevan lukioikäisenä ikätovereitaan enemmän tukea edellä mainittuihin asioihin. Tästä syystä esimerkiksi Wilma-viestintä, kokeista ja oleellisista päivämääristä ja nuoren unohtuneista palautettavista töistä tiedottaminen huoltajalle, olisi oman kokemukseni mukaan vielä lukiossakin tosi tärkeää.

Neurokirjon nuorella voi olla erityisen heikko itsetunto ja omien vahvuuksien tunnistaminen voi olla haastavaa. Huoltajana toivoisin, että aineenopettajat jaksaisivat myös positiivista palautetta Wilmassa ja tiedottaa nuoren onnistumisista. Kokemukseni on, että nuorelle on todella vahvistavaa ja tärkeää, että palaute tulee nimenomaan opettajalta myös huoltajalle. Huoltajalla on nuoresta kokonaiskuva ja hän pystyy yhdistelemään palautetta puheessa sekä vahvistaa näin nuoren itsetuntoa ja minäkuva. Toki on tärkeää, että opettaja antaa myös suoraa ja välitöntä palautetta nuorelle itselleen!

Teette todella tärkeää työtä!

T. Nepsy-nuorten huoltaja

Pohdittavaa – CASE 3

- Millaisia asioita viestit Wilmassa huoltajalle?
- Miten voisin lisätä yksilöllisen positiivisen palautteen määrää?

CASE 4: Vanhemman tarina

Valo sai autismin kirjon diagnoosin jo ala-asteella, ja silloin saadusta tai saamatta jääneestä tuesta olisi vaikka mitä purnattavaa. Koska Valo meni lukioon jopo-luokalta, meille oli moni erityisen tuen asia jo hyvin selvää, kuten se, että otimme heti yhteyttä erityisopettajaan ja kuraattoriin. Sen lisäksi Valo on voinut käydä tapaamassa koulupsykologia. Valolla on tiedoissaan merkintä erityistarpeista, ja nuo tiedot ovat kaikkien opettajien nähtävillä niin, ettei Valon tarvitsisi jokaisen kanssa käydä asiaa läpi.

Kokeiden tekemiseen hänellä on pidennetty aika, ja istumapaikoissa, kuulokkeiden käytössä ym. mahdollisuus poikkeusjärjestelyihin, jos tarvetta on. Eli kaikki nämä rakenteelliset tukitoimet on hoidettu mielestäni esimerkillisen hyvin. Sitten on tietysti opettajia, jotka eivät yksinkertaisesti ymmärrä, mitä neuroepätyypillisuus tarkoittaa. Eivät tule katsoneeksi niitä järjestelmässä olevia merkintöjä, ja sitten tulee setvittävää esim. siitä, miksi Valo ei "suostu" istumaan keskellä luokkaa. Ymmärrys ja kirjausten huomioiminen olisi Valon oppimisen ja hyvinvoinnin kannalta tosi tärkeää.

Kuitenkin asiat on keskimäärin tosi hyvin hoidettu ja olen huoltajana kiitollinen tuesta ja ymmärryksestä. Se on tosi tärkeää!

Pohdittavaa – CASE 4

- Miten saan tiedon opiskelijan tuen tarpeista opintojakson alkaessa?
- Milloin tutustun opiskelijan erityisjärjestelyihin?
- Onko Wilmasta saatava tieto opiskelijan tuen tarpeesta mielestäsi riittävää?
- Onko sinulle selvää miten ja miksi aineenopettajan käyttämät tukitoimet kirjataan Wilmaan?

Osa 5

Käytännön vinkkejä kokemusasiantuntijoilta

Tavoitteena on auttaa ymmärtämään, että emme puhu yhtenäisestä ryhmästä, vaan monenlaisista piirteistä ja tarpeista. Alustusvideo valottaa neurokirjon nuorten arkea ja tukee yhteistä pohdintaa. Aineenopettajalla on merkittävä rooli opiskelijoiden tulevaisuustaitojen tukemisessa!

Osan 5 materiaaleissa on keskustelun pohjaksi tietoa vahvuusajattelusta sekä erilaisia kokonaisvaltaista hyvinvointia ja opiskelukykyä avaavia malleja. Mallit auttavat ymmärtämään nuorta kokonaisvaltaisesti.

Neurokirjon nuorten näkökulmasta vahvuuksien tunnistaminen ja esiin nostaminen on erityisen tärkeää!

Vinkkejä, esimerkkejä ja materiaaleja opetuksen tueksi

- [Strukturoitu pedagoginen keskustelu](#)
- Toimintakortti vahvuuksien tunnistamiseksi [dia 81](#)

Apukysymykset alustusvideon käsittelyyn [dia 79](#)

Alustusvideo [kokemusasiantuntijoiden ajatuksia aineenopettajille](#)

Ajankohtaiset linkit (fasilitoija voi lisätä)

Esimerkiksi

- ADHD-liitto: [Aikuisen arki toimimaan](#)
- Kela: [OmaVäylä-kuntoutus](#)

Tietoa

- Luontevahvuudet ja hyvän huomaaminen [dia 80](#)
- Opiskelukykymalli [diat 82-83](#)
- HYVÄ-malli [diat 84-85](#)
- Liikkumisen hyödyt ja LMI -malli [diat 86-87](#)

Apukysymykset alustusvideon käsittelyyn

- Millaisia ajatuksia video herätti?
- Millaisilla teoilla tuen oppijan vireystilaa ja keskittymistä oppitunneilla?
- Millaisista oppitunneista itse opettajana pidän? Mikä on minulle luontevaa?
- Millaisilla oppitunneilla opiskelijat näyttävät viihtyvän?
- Millaisia hyviä keinoja sinulla on huomioida opiskelijoiden vahvuuksia?

Luonteenvahvuudet ja hyvän huomaaminen

Luonteenvahvuuksien hyödyntäminen on yhteydessä akateemiseen suoriutumiseen ja hyvinvointiin.

Luonteenvahvuuksien tunnistamista, käyttämistä ja kehittämistä voi opettaa ja tukea.

Perusopetuksessa tehdyn tutkimuksen mukaan näyttäisi siltä, että erityisesti oppilaat, joilla on **tehostetun tai erityisen tuen tarpeita**, hyötyvät luonteenvahvuusopetuksesta. Oppilailla havaittiin:

- enemmän peräänantamattomuutta, empatiaa ja kiinnostusta koulutyöhön
- vähemmän aggressiota.

Luonteenvahvuuksien tukemisen voi aloittaa helposti tietoisella **hyvän huomaamisella ja sen sanoittamisella.**

Luonteenvahvuuksia tunnistamalla ja tukemalla **katse kohdistetaan osaamiseen ja onnistumisiin, jokaisen oppijan henkilökohtaisiin vahvuuksiin**

Neurokirjon nuorten näkökulmasta vahvuuksien tunnistaminen ja esiin nostaminen on erityisen tärkeää!

Hyvät ja selkeät käytänteet hyödyttävät kaikkia oppijoita ja helpottavat opettajan arkea

Toimintakortteja opettajille

Pohdi omia vahvuuksiasi ja miten hyödynnät niitä työssäsi

- Mitä vahvuuksia oppiaineessasi tarvitaan?
- Käytävätkö opetuksessasi vahvuuksien kartoittamiseksi jotain menetelmiä?
- Miten erilaiset harrastukset voivat tukea oppiaineesi opiskelua?

Vinkkejä

- Laita opiskelijat jakson alussa keskustelemaan esim. vahvuuksistaan ja omista mielenkiinnon kohteistaan.
- Vahvuuksia voi kartoittaa myös Padletin tai Mentimeterin avulla ja tuoda näin näkyväksi ryhmän yhteisiä vahvuuksia.
- Pidä näkyvillä vahvuuslistaa sanottamisen helpottamiseksi!
- Konsultoi ja hyödynnä opiskeluhuoltoa vahvuuksien tunnistamiseksi ja menetelmien löytämiseksi.

Opiskelukyky syntyy ja kehittyy opiskelijan ja oppimisympäristön dynaamisessa vuorovaikutuksessa

Opiskelukykymalli on jatkuvaa: kuvassa on opiskelijan ja oppimisympäristön dynaamisessa vuorovaikutuksessa. Opiskelukykymalliin kuuluvat otsikot ja alaosikot, samat tekstit.

Omat voimavarat

- Terveys ja terveyskäyttäytyminen
- Sosioemotionaaliset taidot
- Kognitiiviset taidot
- Sosiaaliset suhteet
- Identiteetin kehitys
- Elämäntilanne ja olosuhteet

Opiskelutaidot

- Suunnittelu, aikataulutus ja aikaansaaminen
- Pohjaosaaminen
- Opiskelumotivaatio
- Opiskeluun liittyvät tunteet
- Opiskelutekniikka
- Vuorovaikutustaidot

OPIKSELUKYKY

Opiskelu ympäristö

- Fyysinen opiskelu ympäristö
- Digitaalinen opiskelu ympäristö
- Psykososiaalinen opiskelu ympäristö
- Kulttuurilliset olosuhteet
- Pedagogiset olosuhteet

Opetus ja ohjaus

- Opiskelijälähtöisyys
- Opetuksen linjakuus
- Arviointi ja palaute
- Saavutettavuus
- Opiskelijälähtöinen ohjaus
- Kiinnittyminen ja osallisuus

Vuonna 2022 päivitetty opiskelukykymalli pohjautuu Kristina Kuntun julkaisemaan malliin (2006).

Opiskelukykymalli

Opiskelijan voimavarat

- Vaihtelevat elämäntilanteiden mukaan
- Neuroepätyypillisillä työkyky ja vireystila voivat vaihdella hyvinkin paljon päivän aikana.
 - Liian alhainen vireystila saattaa johtaa lisääntyneisiin poissaoloihin, keskittymisen vaikeutumiseen ja toiminnanohjauksen haasteisiin.
- Sosiaalinen kuormitus ei välttämättä näy oppitunneilla, mutta koulupäivän jälkeen opiskelija saattaa olla niin väsynyt, ettei hän jaksakaan tehdä mitään ja kotitehtävät saattavat jäädä tekemättä.
- [Kohti sietoikkunaa – ADHD-liiton verkkokurssialusta](#)

Opetus ja ohjaus

- Kohtaaminen, huomaa hyvä, kannustus, opiskelijalähtöinen ohjaus, ryhmään kiinnittyminen, selkeä oppitunnin rakenne, monikanavainen opetus
- [Hyvän ohjauksen kriteerit](#)

Opiskeluympäristön joustavuus

- tukee opiskelijoiden oppimista ja lisää turvallisuuden tunnetta (tilat, istumajärjestys, keskittymistä tukevat menetelmät)
- [Kouluun ja opintoihin kiinnittymisen tukeminen oppivelvollisuusikäisten koulutuksissa](#)

Opiskelumotivaatio, välitavoitteet

- Salli opiskelijalähtöiset kurssitavoitteet, aikataulutaminen, välitön palautteen antaminen, jotka tukevat opiskelijan opiskelujen etenemistä.
- Monikanavaiset opiskelumenetelmät tukevat kaikkia opiskelijoita ja auttavat vireystilan säätelyssä ja oppimisessa.

Hyvinvointia yhdessä -malli

HYVÄ-mallin huoneentaulu opiskelijoiden kanssa työskennellessä

Opiskelijakeskeisyys

- Kuuntelen opiskelijaa
- Kohtelen opiskelijaa kunnioittavasti
- Autan opiskelijaa saamaan äänensä kuuluviin päätöksenteossa
- Pysin näkemään asiat opiskelijan näkökulmasta
- Annan asiaankuuluvaa tietoa

Kokonaisvaltaisuus

- Muistan, että hyvinvointi on kokonaisuus ja monet eri asiat vaikuttavat opiskelijan edellytyksiin oppia uutta (kuten ongelmat parisuhteessa, huoli taloudellisesta tilanteesta, fyysiset vaivat yms.)
- Huomioin hyvinvoinnin kaikki osa-alueet, myös ne, joihin en ole saanut koulutusta
- Ymmärrän hyvinvoinnin osa-alueiden välisen yhteyden

Voimavarakeskeisyys

- En paisuttele huolia, ymmärrän, että elämäntilanne vaikuttaa käyttäytymiseen
- Pysin näkemään tilanteet myönteisemmästä näkökulmasta
- Erotan käyttäytymisen henkilöstä ja aloitan jokaisen kohtaamisen puhtaalta pöydältä
- Tuen opiskelijan positiivista kuvaa tulevaisuudesta
- Iloitsen yhdessä opiskelijoiden kanssa kaikista pienistäkin positiivisista muutoksista ja askelista

Yhteistoiminnallisuus

- Otan opiskelijan sekä mahdollisesti hänen läheisensä sekä muut hänen kanssaan toimivat tahot mukaan yhteiseen keskusteluun ja päätöksentekoon
- Neuvottelen erimielisyyksistä
- Rakennan luottamuksen ja kunnioituksen ilmapiiriä
- Olen rehellinen ja avoin

Hyvät ja selkeät käytännöt
hyödyttävät kaikkia oppijoita
ja helpottavat opettajan arkea

Liikkuminen nostaa oppimiskykyä

Oppilaitoksessa on koulutettu henkilöstöä ottamaan puheeksi liikkumisen ja liikunnan hyödyt.

Aineenopettajana voit tukea näitä keskusteluja oppituntityöskentelyn ohessa. On tärkeää, että henkilöstö tunnistaa liikkumisen edistämisen elementtejä ja sanottaa teemaa opiskelijalle samaan suuntaan.

Neurokirjon nuorten näkökulmasta taukoliikunta ja liikkumisen edistämisestä puhuminen on erityisen tärkeää vireystilojen säätelyn ja mielen hyvinvoinnin tukena!

Helsinki

Oppiminen ja kognitiiviset toiminnot

Oppituntien aikana toteutettu liikkuminen tukee laajasti oppimista ja on yhteydessä parempaan luokkahuonekäyttäytymiseen.

Lähde: Syvänoja S, Kartomaa M, Jaakkola T, Pyhältö K, Tammelin T. Liikkuminen ja oppiminen tilannekatsaus Lokakuu 2012. Opetushallitus

Eniten hyötyvät tehtävistä heikoiten suoriutuneet

Jo 5 minuutin taukoliikuntajaksot opiskelijoilla lisäävät vireystilaa ja keskittymistä.

Lähde: Droiette et al.

Liikkumisen edistämisen mini-interventio

Kevyemmälläkin liikkumisella on terveyshyötyjä erityisesti vähän liikkujille.

Liikkumisen edistämisen mini-interventiomalli rakentuu kysymyksistä, joiden avulla voit lyhyessä ajassa ottaa liikkumisen puheeksi asiakaskohtaamisissa osana muiden asioiden läpikäyntiä ja tukea asiakkaan motivaatiota liikkumisen lisäämiseksi.

Kirjaa liikkumisen edistämisen mini-interventio tehdyksi asiakas- tai potilastietojärjestelmään.

Lähde: [Liikkumisen edistämisen mini-interventiomalli Helsinki \(pdf\)](#)

Kysy keskustelun alussa, sopiiko asiakkaalle keskustella liikkumisesta. Luvan saatuaasi, lähesty liikkumista myönteisesti, asiakasta kuunnellen ja hänen tarpeensa huomioiden. Huomaa keskustelussa henkilön arjessa jo tapahtuva liikkuminen ja pyri herättämään motivaatiota sen lisäämiseksi tai uuden liikkumistavan kokeilemiseksi.

1. Millaista arki- ja hyötyliikkumista tai liikuntaa elämässäsi on nyt tai on ollut aikaisemmin?

Arki- ja hyötyliikkumisen esimerkkejä: työmatkat kävellessä tai pyörällä, portaiden käveleminen, kotityöt, koiran ulkoilutus.

Harrastatko nyt tai oletko joskus harrastanut jotain liikuntaa?

2. Mitä ajatuksia/tunteita/tuntemuksia liikkuminen tai liikunta sinussa herättää?

Liittyykö liikkumiseen esimerkiksi iloa, pelkoja tai huolia?

Millaisia tuntemuksia liikkuminen aiheuttaa kehossasi? (esim. rentoutuminen, virkistyminen, kipu)

3. Jos haluaisit lisätä arki- ja hyötyliikkumista tai muuta liikuntaa, mitä se olisi?

Mikä auttaisi sinua toteuttamaan kokeilusi?

Jos haluaisit kokeilla jotain uutta, mitä se olisi?

Miten, missä ja milloin toteuttaisit kokeilusi?

Muistuta, että kaikki liikkuminen ja paikallaanolon vähentäminen on hyödyllistä. Jos asiakas on kiinnostunut liikuntakokeilusta, ohjaa hänet omaehtoiseihin tai ohjattuihin liikuntapalveluihin, liikuntaneuvontaan tai soittamaan Liikuntaluuriin (09 310 32623).

Liitteet

Helsinki

Näin hyödynnät materiaalia 1

Learning cafe

- Laitetaan työpisteille valmiiksi tietokoneita, joissa on avattuna valitut alustusvideot.
- Kierretään pienryhmissä työpisteitä ja keskustellaan alustusvideoista apukysymyksiä hyödyntäen.
- Kun jokainen pienryhmä on kiertänyt työpisteet, voidaan yhteiseen keskusteluun nostaa muutama tärkeä huomio.
- Haluttaessa voidaan pyytää opettajia perehtymään alustusvideoihin ja tietopohjadioihin etukäteen.
- Fasilitoija voi etsiä valmiiksi ajankohtaisia linkkejä teemasta kiinnostuneille.

Näin hyödynnät materiaalia 2

Työskentely tapausesimerkkien avulla

- Tulostetaan valmiiksi tapausesimerkkejä ja työskennellään esimerkiksi edellä kuvatun learning cafe –mallin mukaan.
- Kirjataan työskentelyn ohessa havaintoja ja hyviä käytäntöjä joko tietokoneelle tai paperille.
- Käydään lopuksi kierros, jossa tehdään muutama nosto työskentelyn aikana kirjatuista huomioista.

Näin hyödynnät materiaalia 3

Työskentely oppiainekohtaisissa tiimeissä

- Valitaan yhdessä video ja keskustellaan apukysymysten avulla videosta oman oppiaineen näkökulmasta.
- Videoiden lisäksi voidaan keskustella toimintakorttien hyödyntämisestä tai materiaalin tapausesimerkeistä.
- Voidaan pyytää opettajia perehtymään alustusvideoihin ja tietopohjadioihin etukäteen ja käydä yhdessä keskustelua.

Näin hyödynnät materiaalia 4

Työskentely toimintakorttien ja materiaaleissa kuvattujen mallien parissa

- Tulostetaan yhteisen työskentelyn tueksi toimintakortteja, kokonaisvaltaista hyvinvointia ja opiskelukykyä avaavia malleja.
- Keskustellaan korttien ja mallien hyödyntämisen mahdollisuuksista ja merkityksestä opetuksen arjessa.

Linkkejä oppimisen tuen materiaaleihin

[Digimateriaalinen hyödyntäminen: käännös, selkoistus, teksti puheeksi](#)

[Haluan mukaan - opettajan ja ohjaajan opas](#)

[Yhteisopetus lukiossa – tukea oppimiseen](#)

[Lapin yliopisto: saavutettavuuden hyödyt](#)

[Aistiherkän oppilaan tukeminen | Mielenterveystalo.fi](#)

[Nepsypiirteisten lasten omahoito-ohjelma](#)

[Aistiesteettömyyssovellus](#) tehdään yhdessä näkyväksi oppimisympäristömme aistiystävällisyys

[Muotoilu- ja arkkitehtuurikasvatus | Opetushallitus](#)

[Toiminnallinen oppiminen -julisteet - Liikkuva opiskelu](#)

Toivon pedagogiikka - hel.fi

Toivon pedagogiikka on taustalla sekä oppimisen tuen lakiuudistuksessa että tämän materiaalin sisällössä.